загальнодержавна українська газета № 45

культура і життя

щоп'ятниці 28 жовтня 2016 р.

46-а «Молодість»

стор. 2

Україна у Франкфурті

стор. 3

«СхідOPERA»

стор. 8

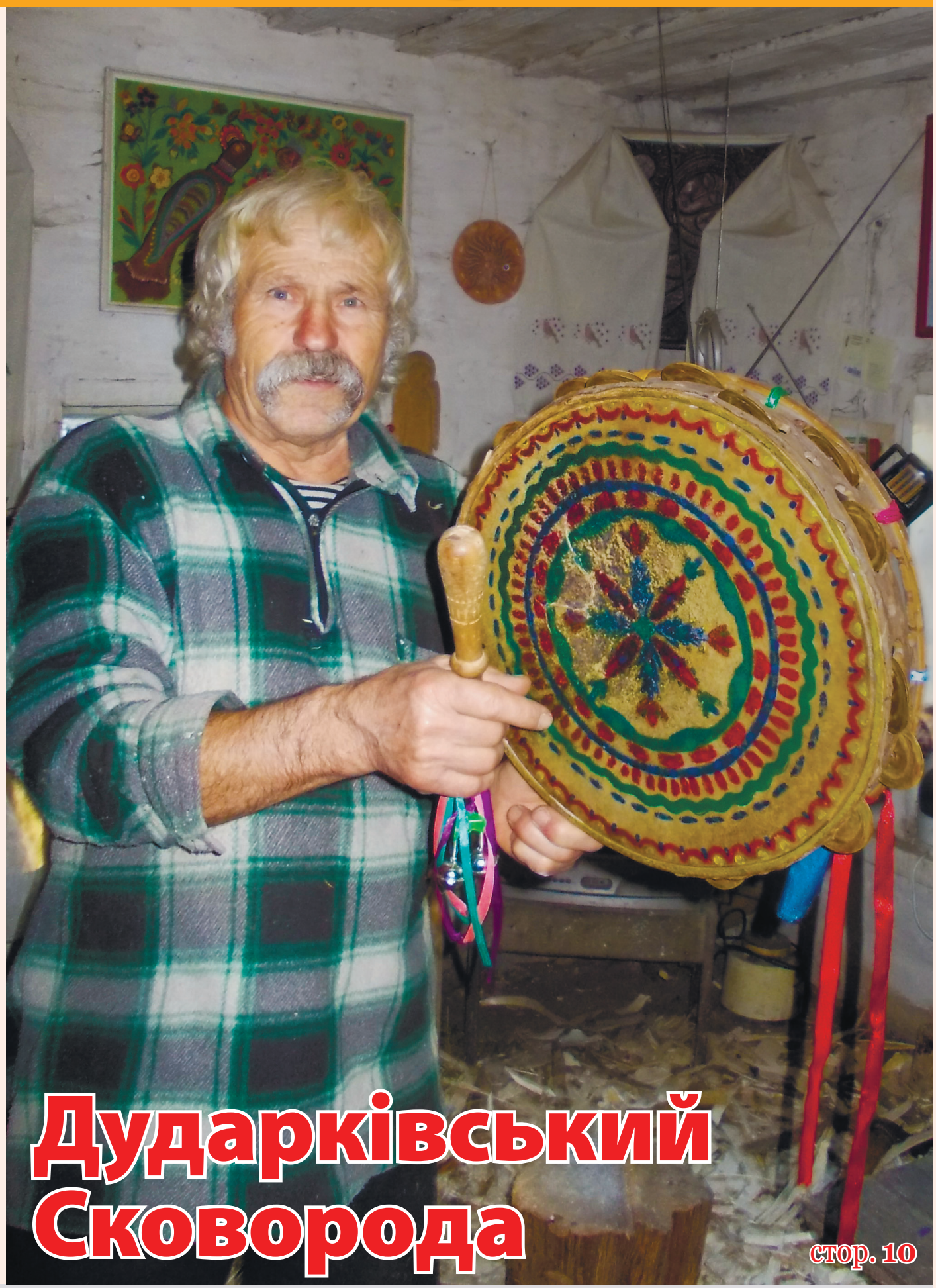

Дударківський Сковорода

стор. 10

Головний редактор газети «Культура і життя» **Євген БУКЕТ**

актуально

ФОРУМ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ТОВАРИСТВ ЛЬВІВЩИНИ

23 жовтня у Львові відбувся Форум національно-культурних товариств Львівщини «25 років разом у незалежній Україні», покликаний засвідчити культурну різноманітність регіону, толерантність і прагнення інтеграції та консолідації навколо ідеї незалежної, демократичної, цілісної Української Держави.

До участі у Форумі були запрошені дипломатичні представники, директор Департаменту у справах релігій та національностей Мінкультури Андрій Юраш, представники регіональних органів виконавчої влади, керівники всеукраїнських організацій та представники національно-культурних товариств Львівщини.

З доповідями виступили: Андрій Юраш, голова Львівської ОДА Олег Синютка та керівник Асамблеї національностей України Ровшан Тагієв.

У своєму виступі Андрій Юраш розповів про зміст і основні тенденції реалізації Українською Державою етнополітики на центральному та регіональному рівнях. Він відзначив, що питання етнополітики – серед інших проблем гуманітарного спрямування – залишається одним із пріоритетних завдань виконавчої влади. Свідченням саме такого підходу є свідомі і надзвичайно помітні зусилля Міністерства культури України щодо підтримки і навіть розширення інституційних можливостей підрозділу, який реалізує відповідний напрям. Підтвердженням цього стало утворення у структурі Департаменту у справах релігій та національностей двох нових відділів, які будуть займатися питаннями міжнаціональних відносин.

На думку доповідача, саме таку модель мають застосувати й обласні державні адміністрації, особливо у тих регіонах, де історично мешкають представники багатьох національностей, – у сенсі підтримки чи відновлення підрозділів ОДА у формі управлінь, які покликані опікуватися цілим комплексом питань у сферах релігії та національностей.

Під час Форуму було обговорено цілий комплекс питань, пов'язаних зі здійсненням етнонаціональної політики на сучасному етапі. Учасники заходу зазначили, що сьогодні на Львівщині проживають представники близько 100 національностей та зареєстровано 57 обласних та місцевих національно-культурних товариств. Там історично відбувається інтеграція і взаємозбагачення культур на фоні взаємної толерантності та відсутності конфліктів на етнічному ґрунті.

Також було відзначено активну співпрацю національно-культурних товариств із дипломатичними представництвами. Форум завершився масовою пішою ходою з прапором України завдовжки 150 метрів центральними вулицями міста та концертною програмою, підготованою національно-культурними товариствами, – біля пам'ятника Тарасові Шевченку.

46-ий Міжнародний кінофестиваль «Молодість»

У Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка відбулась урочиста церемонія відкриття 46-ого Київського міжнародного фестивалю «Молодість».

Цього року в рамках конкурсних та позаконкурсних програм буде презентовано понад дві сотні фільмів із понад 60 країн світу. За Гран-прі фестивалю – статуетку «Скіфський олень» та десять тисяч доларів – у конкурсній програмі змагатимуться 87 стрічок. Члени журі також оберуть переможців у кожній із програм – повнометражних, короткометражних, студентських, дитячих фільмів, а також – у національній програмі українського кіно.

Міністр культури Євген Нищук під час урочистої церемонії зазначив, що, попри складні часи, підтримка кінофестивалю є принциповою для держави.

«Різні часи були у кінофестивалю "Молодість", у різних приміщеннях проходили кінопокази, та я радий, що ця традиція все ж нерозривна. Як очільник галузі культури, я вважаю своїм обов'язком разом із Держкіно всіляко підтримувати "Молодість", надавати кошти, щоб цей фестиваль процвітав, знов скликав до себе різні держави світу, які говорять мовою кіно, – сказав міністр. – Цьогорічне гасло "Кіно без меж" дає можливість нам, сидячи у залі, мислити та мріяти, іноді посміхатись, іноді дивитися ту стрічку, яка повертає до життя. А ці пташки з афіші – символ польоту до зірок, які роблять наше життя вічним».

Міністр культури також вручив Державну премію імені Олександра Довженка українському режисерові Віктору Олендеру, яку у вересні цього року йому присудили Указом Президента, – за документальний фільм «Кость Степанков. Спомин після життя».

«За своє кінематографічне життя Віктор Олендер зняв десятки прекрасних фільмів, і такою яскравою ноткою, яка принесла премію, – стала стрічка про видатного українського режисера та педагога, з яким мені пощастило у студентські роки зніматися в одній картині – Костя Петровича Степанкова. Ми маємо пам'ятати тих, хто творив українське кіно, українську культуру, а отже – й Українську Державу. Ми маємо нести цю пам'ять, бо вона творить майбутнє», – зазначив Євген Нищук.

Сам кінорежисер подякував за високу оцінку його творчості. «Нема слів, одні емоції, – сказав Віктор Олендер. – Дякую за нагородження нашої складної, але надзвичайно цікавої роботи, яка тривала довгих 10 років, моїх спогадів про геніального Костя Степанкова».

Потому почесний президент фестивалю Віктор Ющенко вручив нагороду за внесок у світове кіномистецтво – «Скіфського оленя» – угорській режисерці Марті Месарош.

«Я вдячна Україні. У далекому минулому я була ученицею великого Олександра Довженка, також була знайома з Сергієм Параджановим. Я дуже щаслива, що в цей важкий момент для вашої країни отримую такий важливий приз», – зазначила режисерка. Її фільм «Непохований мрець» продемонструють у рамках спеціальної програми «Угорська рапсодія» 23 жовтня.

Мистецьку програму вечора склали виступи дитячого фольклорного театру «Дай Боже!», а також дуету «Тельнюк: Сестри» та гурту Brunettes Shoot Blondes. Після урочистої церемонії розпочався показ фільму-відкриття фестивалю «Життя» за романом Ґі де Мопассана французького режисера Стефана Брізе. Стрічка була учасницею основного конкурсу цьогорічного Венеційського кінофестивалю.

Закриють «Молодість» картиною «Післяобрази» Анджея Вайди, яка цього року номінована Польщею на здобуття премії «Оскар». 46 Міжнародний кінофестиваль триватиме у кінотеатрах столиці до 30 жовтня.

Прес-служба Мінкультури

Пожежа на території Музею просто неба

21 жовтня на території Національного музею народної архітектури та побуту України сталася пожежа.

Міністерство культури України інформує: постраждала споруда не занесена до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, є житлово-господарчою будівлею та складовою експозиції музею – «Карпати» у підзоні «Гуцульщина».

На сьогодні місце події оглянуто представниками Національної поліції України, які зроблять професійні висновки щодо причин займання музейного експонату. Про результати розгляду справи Мінкультури інформуватиме додатково.

Постраждала споруда – це пастирка – типовий пам'ятник народного зодчества, характерний для високогірної зони Закарпаття. Будівля належала сім'ї Гребличів, розташовувалась високо в горах, у місцевості Прилуки. Пастирка складається з житлової та господарчої частин. Стіни та стеля будівлі рублені з широких смерекових пластин. Споруда знайдена співробітниками МНАП УРСР під час експедиції у липні 1973 року і встановлена в експозиції музею у 1974-ому. Будівля використовувалася за призначенням аж до перевезення у музей.

Прес-служба Мінкультури

актуально

«ЕФЕМЕРОЇДИ. XX СТОЛІТТЯ У ПЛАКАТІ»

У НКММК «Мистецький Арсенал», за підтримки Міністерства культури України, відкрився масштабний міжнародний виставковий проект «Ефемероїди. XX століття у плакаті».

Проект створювався кураторами «Мистецького Арсеналу» впродовж року – у співпраці з більш ніж 10 музеями України, приватними колекціонерами та міжнародними інституціями. Мета цієї ініціативи – простежити механізми формування шаблонів сприйняття через ретроспективу історії мистецтва плакату; продемонструвати інструментарій впливу на масову свідомість та маніпуляцію нею з боку держави, політичних партій, комерційних компаній.

Драматургія проекту вибудовується навколо трьох сегментів, що базуються на історичній конкретиці та визначаються дефініціями «Війна», «Тоталітаризм», «Людина».

На відкритті побували сотні відвідувачів, до уваги яких були представлені плакати XX століття найрізноманітніших стилів, епох та напрямків.

Проте куратори виставки не стали обмежуватися роботами лише відомих авторів, як-от Альфонс Муха. Були представлені також агітаційні плакати британського, німецького і радянського урядів, ілюстрації Ірини Вештак-Остроменської, Пйотра Стахевича, Статіса Ейдрігевічуса та інших.

Представлені експонати супроводжуються історичними довідками, прикріпленими поряд з плакатами – на стенді з поясненнями щодо виставки.

Разом з ілюстраціями – стіни «Мистецького Арсеналу» прикрашають відомі цитати літературних та політичних діячів, серед яких вислови Нормана Дугласа, Йозефа Геббельса та Джорджа Оруелла.

«Неймовірна виставка. Ніколи не замислювалася над тим, як багато може розповісти один плакат про епоху, її цінності та мрії. Кілька залів із плакатами дозволили "відчути" історію всього XX століття», – прокоментувала виставку одна з відвідувачок у дописі на своїй сторінці у Facebook.

У рамках цього проекту Національний центр Олександра Довженка представить кінолекційну програму «Мілітаризація повсякденності: мій ворог – твій ворог».

Виставка триватиме з 20 жовтня до 27 листопада.

Україна на Франкфуртському книжковому ярмарку

Цьогоріч українські видання на Франкфуртському книжковому ярмарку, який тривав із 19 до 23 жовтня, відзначені одразу в декількох категоріях: Global Illustration Award, Stiftung Buchkunst та в каталозі The White Ravens.

Уперше українська книга отримала премію Global Illustration Award 2016. Перемога дісталась творчій майстерні «Аґрафка» (львівським художникам Романі Романишин та Андрію Лесіву) – за обкладинку до книжки «Джордж і таємний ключ до Всесвіту» Люсі та Стівена Гокінґів. Книга вийшла українською мовою у «Видавництві Старого Лева» і потрапила у топ-20 категорії «Обкладинка», хоча на здобуття нагороди було подано понад 10 000 робіт із більш ніж 50 країн.

До каталогу The White Ravens 2016 (збірки найкращих дитячих і підліткових видань) потрапили відразу дві українські книги: «Хто росте у парку» Катерини Міхаліцін («Видавництво Старого Лева») і «Вітер з-під сонця» Оксани Лущевської (видавництво «Фонтан казок»).

Також українські книжки відзначили у колекції Stiftung Buchkunst, де зібрані найкрасивіші книги світу з цьогорічного Франкфуртського книжкового ярмарку. З шести українських видань, представлених у добірці, – три були створені творчою майстернею «Аґрафка» у «Видавництві Старого Лева»: «Війна, що змінила Рондо», «Шептицький від А до Я» – авторів Галини Терещук та Оксани Думанської, «Чоловіки, жінки і діти» Юлії Мусаковської. Ще три – це: The Ukrainian Academy of Art, що побачило світ у видавництві «Родовід»; «Кайдашева сім'я» Нечуя-Левицького в оформленні Лєри Схємки від видавництва «Основи»; книга «Ташенька і кактус» Слави Шульц, яка вийшла у видавництві «Астра».

«Насправді на цьогорічному Франкфуртському книжковому ярмарку "Видавництво Старого Лева" зібрало багато цікавих нагород. Це входження у престижні рейтинги. Для нас це дуже важливо, адже кожен Франкфуртський ярмарок надає нам усе більше важливих контактів, домовленостей, ми продаємо свої книги різним видавцям у світі та, відповідно, пожвавлюємо роботу на міжнародному ринку», – поділилася своїм враженням від цьогорічних досягнень українських видавців редактор «Видавництва Старого Лева» Мар'яна Савка.

«Ми щоразу працюємо над тим, щоб ситуація на книжковому ринку змінювалася, і ми бачимо, що зміни таки відбуваються. І вони позитивні. Відрадно, що цього року – вперше в історії Франкфуртського книжкового ярмарку – Україна презентувала справді повноцінний яскравий стенд. І це перший крок до того, що нас почнуть позиціонувати як справжнього гравця на книжковому ринку світу. Можна вважати, від теперішнього ярмарку ми починаємо абсолютно нову сторінку в історії цієї взаємодії – співпраці на міжнародному ринку», – додала пані Мар'яна.

Власник і директор видавництва «Основи» Богдана Павличко теж дуже втішена тим, що робота їхнього видавництва отримала гідну оцінку – відзнаку міжнародної професійної спільноти. Вона також відзначила позитивні зміни в оформленні та представленні національного стенду України.

«Національний стенд України на Франкфуртському книжковому ярмарку – це перемога ентузіастів, які опікувалися ним від початку і до презентації. Стенд і його дизайн виглядав дуже пристойно, все було дуже сучасно і дуже ефектно. Цьогоріч Україна на Франкфуртському книжковому ярмарку була представлена надзвичайно успішно», – сказала Богдана Павличко.

Нагадаємо, що цьогоріч з ініціативи Мінкультури вперше над формуванням національного стенду України працювала робоча група, до складу якої увійшли представники Міністерства культури, Міністерства закордонних справ, Міжнародного фестивалю «Книжковий Арсенал», ГО «Форум видавців у Львові», Міжнародної літературної корпорації MERIDIAN CZERNOWITZ, Української асоціації видавців.

«Національний стенд цьогоріч був дуже успішний та цікавий. Він звертав на себе увагу відвідувачів, адже зроблений був дуже професійно – як справжній зразок авангардної архітектури. Новий стенд – нові ідеї. Було дуже зручно працювати видавцям, адже національний стенд організатори зробили напрочуд гарним і функціональним, – ділиться своїми враженнями від роботи цьогорічного національного стенду України головний редактор видавництва "Родовід" Лідія Лихач. – Мені здається, завдяки тому, що держава цьогоріч долучилася до процесу з підготовки стенду з такою відповідальністю (адже підтримували стенд і Мінкультури, й МЗС), він і мав такий успіх.

Стенд можна представити на гідному рівні, все можна добре зробити, якщо є зацікавленість, інтелектуальні спроможності та необхідні ресурси. На мою думку, зараз якраз слушний момент для державної підтримки книговидавництва. Було дуже приємно відчувати ту підтримку й увагу, допомогу в роботі стенду та на презентаціях – з боку держави. Показово, що відкрити національний стенд приїхав міністр культури України Євген Нищук. Все це разом і сприяє просуванню українського продукту в світі».

Національний стенд України представив понад 12 українських видавництв, у тому числі, крім сучасної української літератури, актуальну мистецьку тематику, видання «Родоводу», графічні історії Nebeskey, креативні путівники від видавництва «Основи»; а також роботи українських ілюстраторів та учасників конкурсу на найкращий книжковий дизайн, заснованого спільно з Гете-Інститутом в Україні, та цілу низку літературних заходів і презентацій.

«Я спочатку був вражений, а потім дуже гордий, коли бачив, яку цікавість викликає наш національний стенд у європейського глядача і фахівців книжкової індустрії. Мені було дуже приємно за нашу державу, коли віце-президент Франкфуртського книжкового ярмарку Тобіас Фосс прийшов на урочисте відкриття стенду, окремо знайшов час провести нашу делегацію всіма павільйонами. Він побачив перспективу сучасної української літератури та значний потенціал книговидавництва України, – розповів міністр культури України Євген Нищук. – Після повернення із Франкфуртського ярмарку Україна вже розпочала підготовку до книжкового форуму в 2017 році.

Зокрема, планується, окрім повноцінного національного стенду, участь нашої країни в окремій секції, присвяченій мистецькій літературі; сучасних проектах – спільних із компанією Google; залучення нашої держави до книжкового бізнесу, пов'язаного з авторськими правами; активна участь у наступному книжковому ярмарку Українського інституту книги та багато інших проектів».

Прес-служба Мінкультури

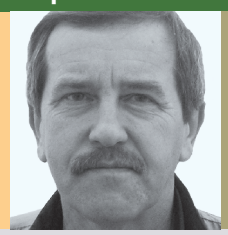

редактор
Сергій ЛАЩЕНКО

ідентичність

ВІДЕНСЬКА «СІЧ»

Віденська «Січ» – одна з найстарших українських студентських організацій, створена 9 січня 1868 року у Відні. Її засновниками й першими головами були А. Вахнянин і Ю. Целевич.

Віденська «Січ» проіснувала 179 років (до 1947-ого), чисельність коливалася від 27 (на момент створення) до 327 осіб у 1922 році. «Січ» об'єднувала не воїнів, а патріотично налаштованих студентів та науковців. Цікаво, що останнього голову «Січі» С. Накловича (інтелектуального віденського Калнишевського) більшовики вивезли до Сибіру. Що поробиш – імперська традиція... Росіянам наші «Січі» ніколи не були потрібні, бо це лише відтермінована смерть імперії. А для самих українців запорозькі, задунайські, поліські, віденські «Січі» завжди були важливим фактором. Це дозволяло на належному рівні підтримувати бойовий дух і патріотизм великих груп людей.

КОЗАКИ Й ГУЦУЛАМ НЕ ЧУЖІ...

Є дані про певну причетність до козаччини навіть закарпатських гуцулів. Про це пише один із діячів «Гуцульської республіки» (1918–1919) Степан Клочурак у своїй книзі «До волі»: «Останній бій з татарами на Гуцульщині був у 1717 році. В цьому бою проти татар відзначився Юра Подерей, який гордився тим, що довгі роки брав участь у походах запорожців. Він своїм військовим знанням, здобутим на Запорозькій Січі, і своєю відвагою допоміг розбити ворога і здобути славу далеко поза Ясіням...»

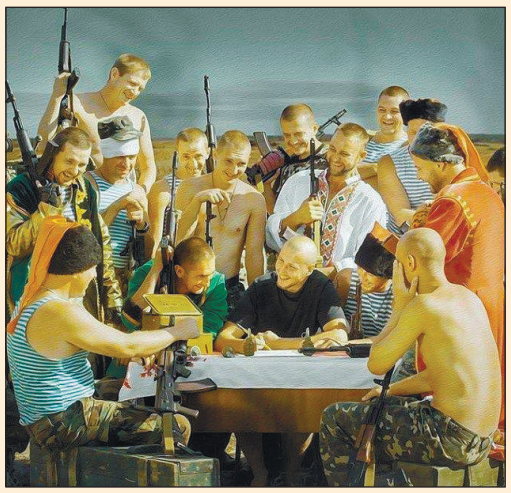

Минуло понад двісті років, але й цього часу було замало, щоб гуцули й козаки відчули себе чужими. В 1919 році Степан Клочурак перебував у румунському полоні. Одним із охоронців був мешканець румунської Добруджі. Ось як це описано в книзі:

«Одного разу вартовий, проходячи біля нас, на хвилинку зупинився і заговорив по-українському. А як вертався назад, то признався, що він з походження українець і називається Сергій. Що є потомком тих козаків, які після зруйнування Запорозької Січі перейшли за Дунай і осіли в Добруджі, яка в той час належала до Туреччини. Він нам говорив про життя-буття тамошніх українців. Ми з цим нашим братом з Добруджі зустрічалися щодня. Коли Сергій мав службу, то завжди підходив до нас із зв'язаним рукавом, і коли ніхто не бачив, то розв'язував цей рукав. Звідти сипався хліб або різні овочі, які для нас, виголоднілих, були цінним подарунком. Отець Глібовицький, парох з Жаб'є, відплачував йому тим, що деклямував уривки з "Гайдамаків". Цей потомок запорожців стояв побожно, як у церкві, і слухав...»

Як бачимо, козацька сторінка не була чужою ні для горян-гуцулів, ні для тих українців, які майже втратили контакт із Вітчизною.

Козацька грань українськості

Сергій ЛАЩЕНКО

Сімдесят п'ять років минуло з дня смерті галичанина Кирила Трильовського (6.05.1864 – 16.10.1941).

Це хороша нагода поговорити про роль козацької ідеї у збереженні української ідентичності. Адже могло скластися так, що козацька тема була б цілковито чужою для мешканців Західної України. Ні Австро-Угорщина, ні Польща не були зацікавлені у високій національній свідомості галичан. Але Бог послав краянам Кирила Трильовського...

Найбільшим внеском відомого коломийського адвоката у громадське життя Галичини було заснування ним «Січового» руху. А рух цей, безсумнівно, відіграв велику роль у процесі формування національної свідомості галичан. Починалося все з маленьких конкретних справ. Скажімо, 5 травня 1900 року в селі Завалля, що на Снятинщині, політик заснував перше спортивно-протипожежне товариство під назвою «Січ». Спортивно-протипожежна діяльність цієї організації була формальним приводом для її створення. Справжньою метою існування «Січі» стало пробудження національної свідомості українців шляхом відродження історичних традицій, виховання патріотичної молоді, освіти селянства.

Про велику народну любов до «Січей» свідчить їхня кількість. У 1914 році їх налічувалось 1056, членами були близько 66 тисяч осіб! Справа була зроблена, «критична» маса козакофільства відтоді постійно існувала на галицьких землях. І в тому, що в лавах УПА потім масово воювали «Богуни», «Байди», «Кривоноси», «Гонти» і «Залізняки», – опосередковано є чимала заслуга адвоката Трильовського.

КОЗАЦТВО – ТЕМА, ЯКА МОЖЕ ОБ'ЄДНУВАТИ РЕГІОНИ

Від Запоріжжя до Прикарпаття далеченько. До того ж поляки з середини XIV століття здійснювали послідовну експансію на ці землі. Але «голос крові» не міг не спрацювати! У 1613 році до Коломиї з Великого Лугу прибуло... триста козаків. Заопікувався ними коломиянин Ференц Горбаш. Ба більше, він допоміг запорожцям зібрати бойовий загін із коломийських хлопців! Це цікава інформація, яка підтверджує той факт, що й понад 400 років тому теза «Схід і Захід разом!» проходила випробування життям. Півроку існувала Коломийська Запорозька Січ. Це, мабуть, було щось на зразок Майдану XVII століття.

Зведені сили козаків – запорожців і коломиян – у 1613 році не лише контролювали Коломию, але й робили віддалені походи до Тулукова, що під Снятином, і до села Грушки над Дністром. Перебування

запорозьких козаків на галицькій землі, здобуття ними Коломиї і фортеці Потік, постійне пересування їх у краї – викликали різке незадоволення серед шляхти. Проти козацьких загонів виступили урядові війська під керівництвом воєводи, і їм вдалося витіснити запорожців з міста. Після цього Ференца Горбаша поляки піддали страшним тортурам і стратили. Але цей випадок красномовний. Були захисники українського люду і православної віри! І приходили із Запоріжжя. І люди ще довго пам'ятали: є кому захистити народ від зажерливої шляхти. За порогами ця сила!

Так було тоді – запорожці і галичани відчували себе єдинокровними братами. То чому не може бути зараз?

КОЗАЦЬКА ІДЕЯ У «РЕВЕРСНОМУ» РЕЖИМІ

Отже, козацтво народилося на Хортиці, але при потребі відроджувалося – то за Дунаєм, то в Холодному Яру, то в Хусті, то в Олевську... Колишні петлюрівці-«сірожупанники» у міжвоєнний період навчали малих поліщуків українською навіть у Бресті, Пінську і Кобрині. Тому й сиділи у берестейських криївках аж до 1952 року повстанці з козацькими іменами. Скрізь, де українці мали потребу в концентрації сил, – так чи інакше спрацьовувала козацька ідея. Найсвіжіший приклад – Майдан. Мода на козацькі оселедці почала відроджуватися саме там. Треба сказати, що козацька ідея значно більш прийнятна у Центрі і на Сході України, ніж ідея УПА. Достатньо лише правильно розбудувати структури і відроджувати козацтво чесно, а не робити з цього бізнес.

Пасіонарні люди там є. Ось що написав у соцмережах мешканець Запоріжжя, мій добрий приятель Олександр Притула. Він є одним із творців козацької системи єдиноборства «Спас» і добре усвідомлює, що треба робити, аби козацтво почало відроджуватися в його краях. Радий кожному маленькому успіху козацької справи:

«...Приємно отримувати слова вдячності за проведені змагання «Лава на лаву». Тільки що прийшло повідомлення із вдячністю від ветеранів АТО (37-ий батальйон). Той, хто бореться реально, а не на словах, за Україну – чудово розуміє важливість збереження і відродження українських національних традицій. А сьогодні зранку проводжаю донечку до школи. Мій сусід, який, здавалося б, дуже далекий від козацтва, каже: "дивився оце змагання «Лава на лаву» по телевізору і плакав..." Мабуть, для мешканців нашого регіону (а ми всі – нащадки козаків!) ця гра є пробудженням нашого генетичного коду. Така оцінка сусіда для мене набагато важливіша за ордени, грамоти і медалі!»

Ось такий він, Сашко. Переконаний, що й за межами України козацька ідея може плідно попрацювати. У 2012 році він розповідав мені, що його – мешканця Запоріжжя і дослідника козаччини – завжди тепло приймають сибіряки. І коли майстер «Спасу» якось попросив на мітингу в Новосибірську підняти руки тих, у чиїх жилах тече українська кров, то зробила це... майже третина присутніх!

Що вже тоді говорити про наш проблемний Донбас? Якби свого часу взялися за українську козацьку ідею, то й війни не було б. Якось гортав бібліографічний довідник «Краєзнавці Донеччини», подарований мені відомим краєзнавцем Валерієм Романьком. Звернув увагу на тему досліджень уродженця Казані Сергія Тафінцева. У доробку Сергія є такі статті: «Украинская национальная идея – осуществление завета запорожского казачества» та «Казачий катехизис третьего тысячелетия».

Де Волга, а де Дніпро? Де Казань, а де Запорозька Січ? Та, видно, козацька тема є об'єктивно цікавою для мешканців степової Донеччини. Ось і краматорчанин Володимир Коцаренко свого часу видав на-гора працю «Казачество в истории заселения Краматорска». Нещодавно науковець Дмитро Грищук (у 2014 році він був вимушений покинути рідний Донецьк і тепер живе в Києві) видав цікаву книгу «Козацький часопис: скарбниця громадянської соціалізації молоді». Це своєрідна програма діяльності молодіжних козацьких організацій.

Отже, проукраїнські мешканці шахтарського краю не лише мріють про відродження козацтва, але й чимало роблять для цього. Лисичанськ, Маріуполь і Краматорськ чекають на свого Трильовського!

ідентичність

НОВІ ПЕРЕКЛАДИ ВІРША «ДИВЛЮСЬ Я НА НЕБО»

Три нові переклади вірша «Дивлюсь я на небо» з'явилися в жовтні завдяки активній підтримці президента Міжнародної літературно-мистецької Академії України Сергія Дзюби – громадської ініціативи до 200-річчя поета-романтика першої половини XIX століття Михайла Петренка.

Автор перекладу румунською мовою – Пауль Полідор – відомий румунський поет, композитор, автор пісень, перекладач, керівник Міжнародної літературно-мистецької Академії Румунії. Активно перекладає і друкує в журналах румунської Академії та в книжках поезію, прозу класиків світової літератури та сучасних письменників із різних країн. Зокрема, популяризує й українську літературу в Румунії. Член Міжнародної літературно-мистецької Академії України.

Переклад іспанською мовою створила поетеса і педагог, перекладач Галина Ес (Шитікова), або Галина Шитікова де Ескобар. Галина Ес народилася у Тверській області Росії, де й закінчила університет. Нині мешкає в Болівії (Латинська Америка), у місті Кочабамбе. Працює викладачем у державному університеті Сан-Симон. Автор кількох поетичних книг. Галина Ес – член Міжнародної літературно-мистецької Академії України.

Прем'єра в Єревані

Гюльнар Муканова, яка переклала вірш «Дивлюсь я на небо» казахською, – кандидат історичних наук за напрямком «Загальна історія», доцент кафедри видавничо-редакторського та дизайнерського мистецтва Казахського національного університету імені аль-Фарабі (м. Алмати, Казахстан). Публіцист, член Спілки журналістів Казахстану, відповідальний редактор журналу «Айкап». Автор кількох монографій, підручника, навчальних посібників, понад 150 статей.

Також у жовтні в Єревані відбулася прем'єра пісенного виконання романсу на слова Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо» – у перекладі вірменською мовою Левона Блбуляна. Пісню виконала Аеліта Согомонян під акомпанемент чудового піаніста Вазгена Тер-Арутюняна.

Таким чином, за десять місяців – завдяки громадській ініціативі «Дивлюсь я на небо», яку ініціювала редакція газети «Культура і життя», – тепер уже без перебільшення всесвітньо відомий твір Михайла Петренка було перекладено 20 мовами світу. І робота все ще триває. Видання збірки перекладів заплановано на наступний рік, коли відзначатиметься 200-ліття поета-романтика.

Євген БУКЕТ

Пісня – зближує народи

Сергій ЛАЩЕНКО

Про здатність пісні зближувати народи свого часу було сказано чимало. Але «переборщити» з обговоренням цієї теми важко, бо вона завжди актуальна.

Як завжди актуальними є стосунки між народами. Перенесімося на чотири десятиліття назад. Тоді СРСР був імперією, у якій будь-яка мова, окрім російської, була потенційною загрозою. Утім, дещо робили для популяризації культур корінних народів, для ознайомлення з ними. Інколи доволі халтурно.

Скажімо, співак Кола Бельди, якого старше покоління добре пам'ятає по пісні «Увезу тебя я в тундру», не мав ніякого стосунку до північних народів. Належав до нанайців, його предки жили на Амурі, але для радянської пропаганди це не мало ніякого значення. Призначили оленярем, то й співай про північ... Все це робилося для показухи, мовляв: ось ми, народи-брати, і ніякі капіталісти нас ніколи не роз'єднають.

Паралельно набирав обертів маховик русифікації. Однак деякі національні твори могли мати настільки великий вплив, що прорахувати їхню користь із точки зору інтересів радянської імперії було непросто. Пригадую, яке незабутнє враження справили на нас, українців, «Пісняри». Асиміляція білорусів йшла повним ходом, але окремі пісні цього гурту були здатні не лише підтримати морально патріотичну інтелігенцію Білорусі, але й пробудити українську молодь Києва, Харкова, Запоріжжя, Одеси. Хай не всіх, а найбільш

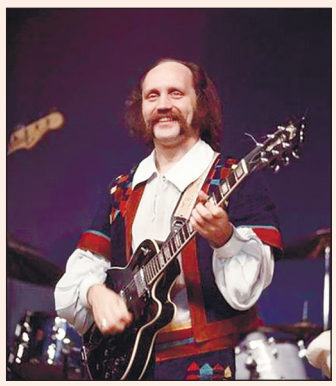

Володимир Мулявін

Софія Ротару

чутливих до хорошої поезії, та все ж... Скажімо, пісня Ігоря Лученка на слова Алеся Ставера:

Каб любіць Беларусь нашу
мілую,
Трэба ў розных краях
пабываць.
Зразумееш тады, чаму з
выраю
Жураўлі на Палессе
ляцяць...

Вона була своєрідною «противагою» безкінечним розмовам про злиття націй. На деякий час з'явилася навіть мода на білоруське. Вже наскільки національно орієнтованою була наша «Кобза», але і її соліст Валерій Вітер охоче виконував пісню Ігоря Лученка на слова Петруся Бровки «Я не магу пра вас забыцца...» До речі, співав зовсім без акценту – білоруси були приємно вражені. Звісно, такі моменти суттєво зближували наші народи.

Майже одночасно з «Пісняpами» яскравою кометою увірвалася в наше життя «Смерічка» з неповторними Назарієм Яремчуком, Василем Зінкевичем та Софією Ротару. Здебільшого вони виконували пісні Володимира Івасюка. Це спровокувало хвилю культурницького українофільства серед народів СРСР. Одна із всесоюзних газет тоді повідомляла, що дівчинка з Башкирії Олена Коковихіна почала вчити українську і молдавську мови – настільки закохалася у «Смерічку» та її виконавців. Тоді ж пісню «Червона рута» став виконувати і популярний польський гурт «Червоні гітари». Ось що значить якісний пісенний продукт! Коли є якість, мова не відштовхує, твір вчать в оригіналі.

Отже, не все могли прораховувати кремлівські ідеологи, хоч і намагалися. Тим паче намагаються тепер. Скажімо, відомий Кубанський козачий хор під керівництвом Захарченка є ідеологічно заангажованим колективом. Співають чимало українських пісень, але при потребі так уміло поєднують їх із російськомовним контентом, що в кубанському сепаратизмі Захарченка аж ніяк не звинуватиш. Слухаєш, і не виникає жодного сумніву у лояльності козачого хору до Кремля та імперської ідеї. Вони й сербську пісню «Тамо далеко» виконують настільки бездоганно, що якось своїм співом підкорили сербську націоналістичну публіку під час виступу у Белграді.

Ну, тут ми вже підійшли впритул до теми, яку умовно можна назвати «бальзам на душу». Це коли представники іншої національності виконують улюблену пісню того чи іншого народу. Скажімо, кримськотатарська співачка Джамала дуже майстерно виконує лемківську пісню «Ой, верше, мій верше...» Кажуть, що лемки це оцінили.

Джамала

У Тернопільській області проживає кілька десятків тисяч депортованих вихідців із Лемківщини. Тому в кількох райцентрах Тернопільщини функціонують музеї лемківської культури. Кажуть, у якомусь із них відкрили експозицію, присвячену депортації кримських татар. Це вперше в історії лемківського переселенства, бо раніше нікому і в голову не прийшло би поєднувати сторінку лемківської історії з депортацією кримських татар. Але Джамала своїм непересічним талантом і відкритістю до української культури легко розтопила захисну кригу лемківського затворництва.

Співають кримськотатарською й українці. Кілька пісень виконує ялтинський бандурист Остап Кіндрачук. І київський дует «Журборіз» майстерно виконав кримськотатарську пісню «Гузель Къырым» («Чарівний Крим»). Хлопці непогано заспівали мовою оригіналу:

Men bu yerde yaşalmadım,
Yaşlığıma toyalmadım.
Vetanıma asret oldım,
Ey, güzel Qırım.

І переклад там якісний, близький до оригіналу:

На чужині літа минають,
Думи тяжкі серце
стискають.
Як за тобою я сумую,
Мій чарівний Крим...

У мирний період пісня може знайомити з культурою та емоційно зближувати. А під час війни вона могла навіть урятувати життя. У книзі Івана Кривуцького «Де срібнолентий Сян пливе» описаний випадок, коли польська пісня врятувала життя українських повстанців. Під час боїв на Закерзонні Українська повстанська армія зазнавала великих втрат, але не припиняла боротьби. Якось невеличкий підрозділ УПА оточили поляки. Хлопці закріпилися на порослій лісом горі й мали намір відстрілюватися до останнього бійця, до останнього патрона. Вирішили перед смертю разом заспівати.

Після наших пісень про Січових стрільців, про УПА хтось затягнув по-польськи гімн аківців про Варшаву. Пісня була гарна за змістом і мелодією, в ритмі траурного танго, популярна в усій Польщі, навіть українці її часто наспівували. Своїм звучанням вона відповідала настроям того дня. За українськими бійцями її підхопили і поляки у своїх окопах. Коли все затихло, минув якийсь час – година чи більше – повстанці побачили, що в польських окопах не залишилось нікого...

Командир польської групи звернувся до своїх вояків зі словами: «Вони борються за волю, а ми за що?» І зняв облогу. Його потім засудили на десять років ув'язнення. Шкода польського офіцера, але завдяки йому вижили наші хлопці та розповіли про цей випадок. А коли незламні повстанці виявляються свідками (а потім і пропагандистами) величезної сили пісні – цей факт багато важить для історії світової культури.

на перехресній станції

редактор
Любов ЯКИМЧУК

ЯКЕ НАМ ДІЛО ДО ДИЛАНА?

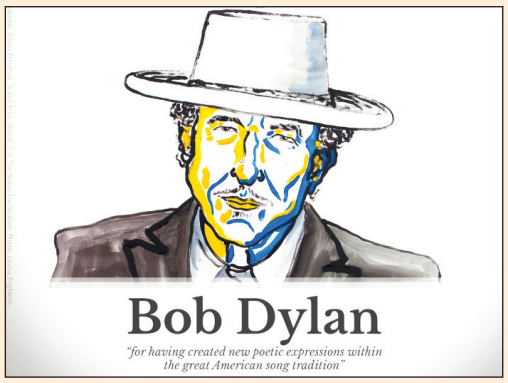

Нобелівська премія з літератури, яку нещодавно присудили Бобу Дилану, стала подразником для багатьох письменників, літературних критиків та читачів. Найбільш консервативні з них зустріли цю новину із роздратуванням. Як могли дати премію співаку, поету-пісеннику та селебріті Дилану? «За цією логікою, наступним буде Джеймі Олівер», – глузує перекладач російської та української літератури на англійську Анатолій Кудрявицький. А найбільш лівих із критиків нинішнього вибору в «нобеліати» обурило, що це чоловік, та ще й білий, адже за 115 років існування премії лише 14 жінок були її лауреатами. Як не шкода всіх тих жінок, премію з літератури вже присуджено, до того ж кількарічному фавориту нобелівських перегонів, і хочемо ми цього чи ні, це вплине на наші з вами уявлення про літературу. Тож, із точки зору майбутнього, міркування про ці страхи є продуктивними, а також цікавими.

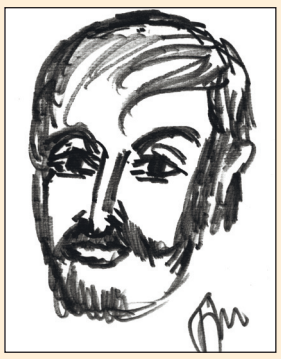
Анатолій Кудрявицький

Найбільший страх пов'язаний із руйнуванням канону літератури. У зв'язку з рішенням Нобелівського комітету, з'явилися побоювання, що тепер популярність є чинником, який має вплив на «суддів». Тобто, що й детективи або любовні романи у майбутньому можуть нагородити Нобелівкою. Усім цим народним критикам ідеться про те, що літературний канон підважений і тепер важко передбачити, що буде з цією раніше, здавалося б, такою міцною ієрархією низьких та високих жанрів. Часом зустрічаються дописи або статті, що у майбутньому (узагалі найстрашніше) премією можуть нагородити якихось арт-критиків.

Але думаймо тверезо. Насправді це не перший випадок, коли дають Нобелівку не письменнику у традиційному уявленні цього слова. Цю високу у сенсі визнання та за кількістю грошей нагороду раніше отримували: французький філософ Анрі Бергсон та британський філософ, а також (увага!) математик Бертран Рассел. І ніякої літератури, якщо під літературою розуміти саме художню літературу, тобто фікшн, вони не писали. А ще ж варто згадати, що єдиною чинною вимогою із заповіту Альфреда Нобеля у випадку з літературою є те, що лауреат мав створити «найвидатніші роботи в напрямку ідеалізму». Не книжки, а саме роботи. Про матеріальне втілення цих робіт або художність там не йдеться. У цьому випадку не те, що згадані філософи, а й автор та виконавець пісень Боб Дилан, – цілком відповідні вимогам мецената кандидати. ▶

Квітна капуста для Іди

Любов ЯКИМЧУК

– Мама не любить мене, тому я з'їхала з тієї квартири, – пробубоніла Іда, вклавши в долоні своє худеньке обличчя.

– Чому так думаєш? – питаю я.

– Зачиняється у своїй кімнаті. Від мене. Коли їсть, дивиться телевізор або просто втикає, – ця дівчинка уникає мого погляду і дивиться у вікно.

Я дивлюся на худенькі зап'ястки Іди і думаю, як можна від неї зачинитися, а головне: для чого? Вона ж зі своїми пухнастими віями та набік заплетеною косичкою виглядає п'ятнадцятирічним підлітком. І поводиться, як підліток, бо це вони, підлітки, втікають з дому. Її хочеться пригорнути, погладити по голові, зрештою – поцілувати. І моя рука вже на її волоссі. Іда висмикується:

– Мама зі мною не говорить. А на роботі спілкується з читацькими замовленнями, ліфтом та книжками. На весь ярус книгосховища – сама.

– Це бібліотека?

– Ага. Та, що біля СБУ.

Іда в мене зовсім недавно. Я дав оголошення про те, що здаю кімнату для хлопця, а в двері постукала вона. Ну, з моєю зарплатнею не доводиться вибирати, та й ідея мені сподобалася, чесно кажучи, більше. Ніколи б не подумав, що вона в перший же вечір опиниться у моїх обіймах. Так, я спитав у неї паспорт, аякже. Їй 22. Тому ніяка це не стаття, ні. Вона студентка педуніверситету, так. Ну, і після вчорашнього я не зможу брати плату з неї... Ага, у нас було. Доведеться викручуватись самому. Добре, поговоримо потім... Дзвони.

Іда допиває на кухні свій зелений чай, а я розмовляю у захаращеному всяким непотребом коридорі. Поки говорив, перечепився через її картату господарську сумку із чимось твердим. Мабуть, книжки.

– Це не моя квартира. Я її знімаю в Ігоря, – голосно пояснюю їй уже з коридору, наближаючись до дверей кухні. – Він чи то сантехнік, чи то слюсар – не скажу точно. Коли щось виходить з ладу, Ігор ремонтує. Це зручно. Знімаю квартиру разом з книжками і мотлохом. Тут багато історичної літератури. Для журналіста це...

Так, я журналіст. Фрілансер. Це означає, що я можу до обіду спати, а новини писати в решту вільного часу. Однаково в нашому місті зранку нічого не відбувається, усе найкраще стається після обіду. Тут не густо на події, чесно кажучи, тому доводиться... як би це точніше сказати...е... їх створювати. Хтось створює події, коли влаштовує якусь акцію протесту чи мистецький захід. Фестиваль їжі та води або мітинг на кшталт «Скільки можна кричати на чоловіка!» або «Виплюнь палець!» У нас

якось депутат облради відкусив охоронцю пальця. Здається, це був вказівний... Ну, якісь такі події відбуваються, але рідко. Я ж створюю події словом. Спочатку було слово, а потім діло.

Навіть коли нічого не сталося, ніякий місцевий ідіотичний закон не ухвалили, мені потрібно на день написати чотири-п'ять новин. Уявляєш? Чотири-п'ять новин у місті, де нічого не відбувається! У провінції! Це майже нереально. Це норма – моя особиста, бо мені платять за них поштучно. І щоб розрахуватися за квартиру, сплатити комунальні рахунки, купити їжі на щодень, доводиться багато писати, і часом – з голови. А там у мене завжди щось відбувається. Це не така вже й проста робота, як може здатися, і до того ж – невдячна.

Вигадати новину – означає написати текст, який вписується в очевидність буття, у потік новин, щось водночас і схоже на правду, і щоб читача зачепило, а тебе не «попалили». Якби наш депутат не відкусив пальця цьому бідному чоловікові, то це треба було б вигадати. У сюрреалістичні речі легко віриться, легко й радісно. Але будь-яка вигадка має бути умовно законною, щоб за це не посадили. А ще – цікавою, бо інакше мій роботодавець – а це солідний портал «Всеукраїнська правда» – просто не опублікує нудний матеріал, приміром, про гурток пенсіонерів, що збирається в бібліотеці щочетверга. Країні байдуже до гуртка пенсіонерів, якщо вони там підпільно не виготовляють ковбасу або не вирощують марихуану. Отож-бо. І якби я писав нудні тексти, я би просто смоктав лапу.

Ні. Мені не соромно. Я ж не беру хабарів, як можновладці, не продаю людей чи їхні органи, і навіть ні в кого не краду. Я продаю ідеї, гострі та прекрасні у своїй цілісності. І вони нікому не шкодять. Я роблю новини з повітря. Існує негласний журналістський принцип «тільки погані новини – хороші новини». Хоча свій приватний критерій я сформулював би таким чином: вдалася та новина, про яку хочеться пліткувати. У будь-якого тексту має бути внутрішня драматургія, і в новини теж вона має бути. У цьому я не журналіст, а художник. Ще один із основних критеріїв художнього твору – це правдивість. Не правдоподібність, а саме правдивість, так.

Якщо моя новина не вибивається з-поміж інших, не виглядає притягнутою за вуха, перебуває в правильному контексті, але водночас і засмоктує у свій внутрішній конфлікт, то вона правдива. Ну, добре, це художня правда, але ж правда. Утім, існують правила безпеки, адже завжди може знайтися хтось такий, хто захоче подати до суду за наклеп. Тому це ду-у-уже відповідальна робота. А про славу та авторські права можна забути, як і про те, щоб видати ці тексти окремою книжкою. Поетична збірка «Новини Донбасу», уявляєш? Ну, або «Абрикоси Донбасу» – із новинами всередині. Ніякої сатисфакції, окрім скупого гонорару, – на квартиру, комунальні рахунки, їжу та одяг із секонд-хенду.

– Ідо, я вийду!

Вийду по новини. Може, щось вполюю.

*

Надворі мокро через цей безглуздий радісний дощ, а я без парасольки. Покупці Центрального ринку пересуваються перебіжками, і спиці їхніх парасоль потрапляють мені мало не у вічі. Якщо не тикнуть, то заллють холодного дощу за пазуху.

Ходити на ринок я люблю більше, ніж у супермаркет, бо там, де є метушня, можна стати випадковим свідком скандалу або крадіжки, а значить спіймати новину. А ще мене ваблять ці ряди з лакованими овочами і фруктами. За ними – м'ясний павільйон, де тітоньки припрошують купити ошийок, грудинку, щось там іще... але найбільше люблю столи з тельбухами. Якщо комусь і смакують нирки, які мають ніжну структуру із віддаленим солодкуватим присмаком сечі, то я не прихильник уринотерапії, навіть у такому вишуканому вигляді. Це якесь дублінське гурманство, чесне слово. Або графоманство.

Мені найбільш до вподоби свиняча печінка. Якщо купити правильну, раніше не заморожувану, тобто майже теплу печінку, то після приготування вона просто тане в роті. Ця печінка має гіркувато-солодкий присмак і зернисту структуру. Таке ювелірне гранування, як печінка, мають хіба зернята чорнозему, на якому кілька років росли бур'яни, а земля «гуляла». Або щільники, налиті золотистим медом. Земля, мед і недавно видобута з поросяти, але вже засмажена печінка. ▶

на перехресній станції

Бертран Рассел

▶І все ж таки я вважаю, що канон зовсім не підважено, а повернуто до його первісного русла. Премію Дилану дали за «творення нової поетичної експресії у великій американській пісенній традиції». Нібито нічого дивного, адже новаторство у рамках традиції є дуже популярним поясненням якості художнього тексту. Утім, ідеться саме про пісенну традицію, тобто про усне побутування слова. Як відомо, поезія античних поетів існувала передусім як усне явище, тобто слово поєднане з музикою. І тут можна передати вітання українським поетам, що поєднують поезію з музикою, зокрема Юрію Андруховичу та Сергію Жадану.

Цікавим у цій дискусії видається той факт, що античні філософи протестували проти існування їхніх текстів у записаному вигляді, а тепер усе навпаки. Тепер критики цьогорічного Нобеля з літератури проти того, щоби вважати поважною літературою тексти, які побутують передусім як усна практика. Але це якраз на канон ніяк не вплине — побуркотять і звикнуть.

Юний Боб Дилан

Зрозуміло, що Нобелівський комітет передбачав хвилю обурення, адже його тактика коментування нагороди виглядає як оборонна. Порівнявши Дилана з античними поетами, секретар комітету підкреслила: «Я дійшла висновку, що досі ми читали Гомера та Сапфо, представників Давньої Греції, і вони писали дві з половиною тисячі років тому. Вони часто звучали як перформанс — разом з інструментами, але вони вижили, і вижили неймовірно гарно на сторінках книг. Ми отримуємо задоволення від їхньої поезії, і я думаю, Боб Дилан заслуговує того, щоб бути прочитаним як поет». Тож яке нам діло до Дилана? Тобто: що поганого у поверненні до традиції? Правильно — це прекрасно!

І наостанок варто згадати, що нинішній лауреат, як і минулорічна лауреатка Світлана Алексієвич, має українські корені. Дідусь та бабуня Дилана — одеські євреї, котрі покинули Одесу після єврейських погромів 1905 року. Але це, я впевнена, випадковість, ніякого таємного послання від Комітету премії Нобеля до українців немає. Хоч після Алексієвич може здатися бозна-що. Навіть Президенту України тоді здалося. До речі, а чому він досі не привітав Дилана?

Любов ЯКИМЧУК
day.kyiv.ua

▶Печінка є лише в одної тітки, яка виглядає так, ніби щойно телепортувалася із СРСР. Пухка, як ромова бабка, із рожевим рум'янцем на налитому лоєм, трохи розплилому обличчі, у ситцевому платтячку по литку та в білому ковпаку на голові à la продавщиця радянського дефіциту. Блискучим ножем вона відтинає мені шматок у півкілограма і ляпає його в прозорий кульок.

– А крові не хочеш? – трусить мені перед очима балоном, крізь який видно цю брунатну аж чорну рідину зі згустками. Тут поряд у мисці лежать і кишки для ковбас. – Додаси сюди склянку молока і відвариш гречки. Щоб ковбаска була м'якою.

У мене від вигляду цієї юшки все в животі перевертається, хоч би не блювануть, хоч би... хух, лимони. Це в мене дитяча травма. Мій дядько, Ґолеґа, має власне господарство, тримає птицю, корів і свиней, та кілька разів на рік випиває кружку ще теплої крові від щойно зарізаного кабана. Свіжу кров, уявляєш? Які в цій країні можуть бути вегетаріанські кав'ярні, коли по українських селах п'ють свіжу свинячу кров? Звісно, ця практика не така вже поширена, але живуча. Але кров як тема для новини не підходить. Принаймні не цього разу... Так, передзвоню. Ще пошукаю дещо.

На овочевих рядах красується квітна капуста, схожа на око якоїсь велетенської тварини чи на мозок. Може ж бути рослинний мозок? І про що ти думаєш, капусто, тим мозком? Може, про те, що якийсь римський правитель відмовився від влади у пік розквіту своєї імперії, щоб вирощувати отакі-от квітки. Я візьму тебе для Іди, подарую з томиком Кортасара... А для новини потрібно щось близьке до народу, бо ж не роман я буду писати. Люди прагнуть хліба і видовищ, хліба і видовищ.

Тітонька у віконце кіоску подала мені житню хлібину, і я попросив у неї ще одну, якусь найбільш популярну. Вона дала довгий буханець хліба «Український». Коли тітонька встромляла його в прозорий кульок, як у презерватив, я вже знав, про що буде моя сьогоднішня перша новина.

*

– Дивися, я тобі квітку приніс, – вручаю Іді капусту. Іда зиркає з-під лоба, бере мій букет, захлопує ноутбук, взувається, хапає сумку, кидає букет до сумки (для чого воно їй в сумці?). Хвилини три щось у ній шукає, пробігається квартирою і знаходить ключі в кухні на підвіконні.

– Ще є книга для тебе...

Побігла.

«ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРАВДА»
6 квітня 2014
13:41
Луганчанка знайшла в хлібі дохлого щура

Вчора, 6 квітня, луганчанка знайшла щура прямо в буханці хліба «Український», що купила в кіоску на Центральному ринку в Луганську.

Щура, запеченого в хлібі, жінка та її 20-річний син знайшли, коли вже з'їли півбуханки. Тварина була запечена знизу виробу місцевого хлібопекарського комбінату «Луганськхліб».

Сьогодні вранці хлопця госпіталізували в лікарню із діагнозом «інтоксикація». Постачальники від товару відхрещуються, а в санепідемстанції, до якої звернулася постраждала, запевняють, що немає причин для хвилювань: щур пропечений добре.

«Всеукраїнська правда» проводить журналістське розслідування щодо щура в хлібі.

Стрічка новин рясніє червоними виділеннями. І без кінця мелькає «Луганськ... у Луганську...» Що це коїться? Хто тут працює? Вони прислали свого кореспондента? Щось запідозрили? Не довіряють?

«ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРАВДА»
6 квітня 2014
13:17
У Луганську сепаратисти захопили СБУ

У Луганську сепаратисти штурмом взяли СБУ, вибивши двері та вікна. Про це повідомляє Інтернет-видання «Східний варіант».

«Мітингувальники пробралися на другий поверх і почали трощити вікна величезними цеглинами. Кілька "активістів" залізли на карниз будівлі. Біля входу в будівлю валить дим: пішли в хід димові шашки. Також на місце прибув реанімобіль», – йдеться у повідомленні очевидця.

*

Коли це сталося, жодного кольору, окрім червоного, не було. Дуже багато світла. Білого. І червоні предмети довкола. Стелажі червоні, червоні корінці книжок різних відтінків, бланки для замовлення книжок та журналів із червоними графами. Що там було написано? Маркес чи Маркс? Уже не роздивитися, не навести різкість. Книжки вивалені на підлогу, і жмуток довгого волосся, також червоного, на них. Розтерта дерев'яним паркетом кров, як неякісна фарба, що не зафарбовує попереднього шару, а лише остаточно псує його. І квітна капуста, як вилущений мозок, червона. Хто тут був, що тут було? Я нічого не пам'ятаю. Не знаю, як опинилася. Я ж тут учуся в університеті... Я не знаю... Так, тільки червоний.

*

У бібліотечній Інтернет-залі за комп'ютером сидів миршавий чоловік. Він сказав, що він із Якутії. У нього була відкрита стрічка новин: «Луганчанка знайшла в хлібі дохлого щура», «У Луганську сепаратисти захопили СБУ»... Він розказав, чому він приїхав. Сказав, що він разом з тими, тут, з того боку парку, у захопленому СБУ.

– А чому ви не робите це у своїй Якутії? – спитала я. – А? Чому в Якутії не захопите кілька будівель?

– Там люди не готові до змін, не готові ще. А ви гаряченькі, буде багато ваших добровольців. А зміни будуть грандіозні!

– Слухай, якут, – обізвався наш постійний читач, сивоволосий чоловік за сусіднім комп'ютером. Прізвище не пам'ятаю. Звати Миколою. – Бери своїх якутів, кадирівців, хто там ще з вами? Та валяй з ними в свою Якутію!

Якут тоді встав і вийшов. «Невже образився?» – подумала я. До мене підійшла Іда, донька нашої співробітниці. Вона терміново хотіла побачитися зі своєю мамою. Вони там посварилися чи що... Тобто не хотіла до неї дзвонити, а саме побачитися. У книгосховище так просто не потрапиш. Воно розташоване по центру бібліотеки, і туди можна дістатися лише на ліфті, що схований між стелажами стійки замовлень. Вона хотіла, щоб я її завела до ліфту, бо без співробітників туди не пускають. Там далі вона вже сама знає, що і як. Це ж не вперше. Але якут повернувся, і не сам. З ним було до двадцяти молодих пацанів з автоматами. Усі в камуфляжі. У мене серце в п'ятки пішло. Один з них зачепив прикладом мене, ледь не впала на Іду. У чому вона була? У червоній футболці та джинсах. Потім вони підскочили до сивого чоловіка, Миколи, заламали руки та поволокли його до виходу. Він кремезний, виривався, але який в тому толк?.. Ще харкався кров'ю, можливо, йому вибили зуба. Якут лишився та заштовхав мене в бібліографічний відділ, а Іда щось йому кричала. Забрати руки чи щось подібне.

Що? Як усе почалося? Я ж уже розказала вашому напарнику. Чоловік, із залисинами, миршавий. Так. Подзвонив кудись, і прийшли ці з автоматами. Бандити якісь. Читача поволокли, мене закрили отут. Прямо тут. Так. Іда кричала... Була у червоному, я ж уже казала...

«ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРАВДА»
6 квітня 2014
20:04
У бібліотеці в Луганську вбили людину

У Луганській обласній бібліотеці знайшли фрагмент людського тіла. На місце подій прибули співробітники міліції. Наразі слідство встановлює стать та особу людини.

Від коментарів правоохоронні органи відмовляються.

Як повідомляє інформатор, можливо, ідеться про людський мозок, який і є цим фрагментом.

Спеціальний кореспондент «Всеукраїнської правди» в Луганську перевіряє інформацію.

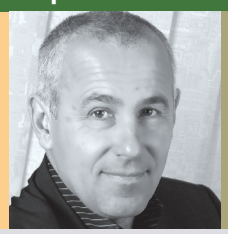

редактор
Володимир СУБОТА

слобожанщина

ЗА ДИТЯЧЕ ВІДЕО – ДОРОСЛІ ПРИЗИ

Наші діти залюбки знімають цікаві сюжети, пересилають їх рідним і друзям, жваво обговорюють побачене в мережах. Та виявляється, граючись, можна стати не лише призером, а й переможцем престижного конкурсу.

Наприклад, Міжнародного дитячого телевізійного фестивалю «Дитятко». Його заснувала Харківська обласна рада за сприяння Ради Європи у 2012-ому році – з метою залучення молодого покоління до розбудови місцевої демократії в нашій країні й інших державах-членах РЄ. А нині творчому змаганню юних творців відео вже виповнилося п'ять років.

Роботи фіналістів однієї з найпопулярніших номінацій фестивалю – «Місцеве самоврядування – це ми!» переконують: українські підлітки не стоять осторонь важливих подій у нашій державі. Вони хочуть впливати на суспільну думку, беруть участь у різноманітних акціях, цікавляться, як функціонують демократичні інститути.

Ролики-переможці авторства вихованців столичної дитячої студії телеведучих «Веселка-TV», інших номінантів фестивалю красномовно свідчать, що діти не менше, ніж їхні батьки, вчителі, вітчизняні політики, а, можливо, навіть гостріше за них бажають демократичного оновлення в кожній громаді та країні загалом.

Наприкінці вересня у Харкові відбулась урочиста церемонія нагородження переможців Міжнародного телевізійного фестивалю «Дитятко». Так-от, автори найкращого відео отримали від Програми РЄ «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні» путівки для навчально-ознайомчого візиту до штаб-квартири Ради Європи, розташованої у французькому місті Страсбург.

Причому їм пощастило двічі: під час перебування у Франції в листопаді цього року вони ще й стануть учасниками Світового форуму демократії, який збере суспільно активну молодь зі всіх країн-членів Ради Європи.

Ольга ЯКОВЕНКО

«Наші пріоритети – фестивалі, прем'єри та цікаві мистецькі проекти»

В останні роки Харківський національний академічний театр опери та балету імені Миколи Лисенка все частіше тішить своїх глядачів та мистецьку громадськість цікавими подіями.

Олег Оріщенко та міністр культури Євген Нищук на виставі просто неба перед театром

Про них на старті нового – 141 сезону – розповідає генеральний директор театру Олег Оріщенко.

– Перший фестиваль «СхідOPERA» під девізом «ХНАТОБ об'єднує найкращих» з успіхом пройшов торік. А ось нинішній став певним підсумком виконаної творчої роботи – святом останніх прем'єр. Він розпочався у Міжнародний день музики гала-концертом «Українське бельканто». Прозвучали українські народні пісні та пісні з опер «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка, «Молитва за Україну» Семена Гулака-Артемовського.

Відомо, що саме українці – одна з найспівочіших націй у світі. Наших вокалістів недаремно порівнюють з італійцями. А співаки українського походження підкорюють світ. Із великим успіхом зараз гастролюють у країнах Європи й Америки харківські солісти Ксенія Бахрітдинова, Олена Старикова, Олексій Сребницький та багато інших.

– На фестивалі була активно представлена і балетна трупа театру?

– Звичайно. Наша балетна трупа має високий міжнародний рівень. Справжніми зірками стали Ірина та Анатолій Хандажевські, Олена Шевцова, Антоніна Радієвська, Карина Шатковська.

У колективу зараз спостерігається гармонійний баланс класики та сучасного репертуару. Разом з виставами, що ведуть свій родовід від Маріуса Петіпа, Льва Іванова, Олександра Горського, Михайла Фокіна, – маленькі й дорослі глядачі охоче відвідують «Снігову королеву» українського композитора Олександра Шимка, «Попелюшку» Сергія Прокоф'єва, де зайняті лауреати міжнародних конкурсів Карина Шатковська та Андрій Писарєв, модерні балети «Карміна Бурана» та «Болеро» видатних авторів XX століття Карла Орфа та Моріса Равеля.

Та під час фестивалю «СхідOPERA» харків'яни і гості міста також побачили на сцені артистів з інших міст. Зокрема, в опері «Кармен» Жоржа Бізе виступили солісти Національної опери України Сергій Скочеляс та Ірина Петрова.

З нашою балетною трупою охоче працюють кияни Алла Рубіна і Віктор Литвинов, а зараз до роботи долучився цікавий хореограф-експериментатор із Франції Йохан Нус.

– Я знаю, що він сьогодні активно співпрацює з театром.

– Так. Він ставить балет «Маленький принц» за однойменним твором Антуана де Сент-Екзюпері на музику різних авторів. У цій постановці ми використовуватимемо (як робили минулого року в «Сніговій королеві»), окрім реальних атрибутів, і «віртуальний» компонент – відеоконтент, який дуже пожвавлює виставу і робить її цікавішою для дітей.

Ми відкриті для будь-якого експерименту. Так, наприкінці року відбудеться прем'єрний показ спільного з недержавним театром «Прекрасні квіти» проекту, де молоді виконавці пластичними засобами розіграють «Пори року» під акомпанемент нашого оркестру. А балет «Лускунчик» цього сезону буде показаний спільно з нашими артистами й учнями Харківської хореографічної школи.

– Які маєте плани на театральний сезон?

– У нинішньому сезоні ми плануємо здійснити шість прем'єрних спектаклів. А це вимагає величезних фінансових витрат і надзвичайних зусиль усього колективу, в тому числі його технічно-допоміжних служб. Зараз до театру прийшла абсолютно нова команда професійних, дуже талановитих людей, які здійснюють те, чого раніше у нас не було, – театральний менеджмент. Так виникають нові, вдалі мистецькі проекти, як-от «Ніч в опері», «Опера просто неба»: оперні вистави «Запорожець за Дунаєм» і «Тарас Бульба» у теплі вечори ми показували на майданчику перед театром.

Не за «рознарядкою», а згідно з покликом серця наші артисти часто виступають із концертами у зоні АТО й отримують звідти вдячні відгуки. Триває постійна робота з пільговим контингентом – щорічно театр безкоштовно або на пільгових умовах відвідує більше трьох тисяч глядачів. Усе це підтверджує наш статус – Національного театру – і працює на соціальний авторитет колективу, його мистецького іміджу. Завдяки останньому до нас стали приїжджати з пропозиціями зарубіжні інвестори.

Закривати сезон ми будемо масштабним проектом – постановкою опери Петра Чайковського «Мазепа». Наш головний режисер Армен Калоян знайшов у Канаді оригінальне лібрето, яке було забороненим у Радянському Союзі. Його написали у 30-і роки українські емігранти.

Сцена з модерн-балету «Карміна Бурана»

Записав Олександр ЧЕПАЛОВ
Фото автора й Олександра ШАХМАТОВА

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

книжкова абетка

ТРИЛОГІЯ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ

«Тут і тепер». Так вирішили розпорядитися своєю долею три подружки, головні героїні однойменного роману письменниці Ірен Роздобудько. Четвертою з них, за всіма ознаками причетності до їхніх доль, є і сама авторка. Принаймні так вона ділиться з читачами своїми переживаннями та враженнями від написання цього чергового роману.

Про це пані Ірена розповідала на всіх презентаціях, які пройшли в різних форматах. Першою з них була зустріч із читачами у столичній книгарні «Є». Тут авторка навіть влаштувала своєрідний тест, за яким з'ясовувала, чи написане і вигадане нею є близьким читачеві. А головне, що всі, хто бажав перевірити магію і чари цього твору, ставили запитання й отримали на них відповіді з книги на тій сторінці, яку загадали.

Враження були колосальні! Бо кожен знайшов у тих зацитованих рядках свою відповідь. Особисто я була просто вражена результатом цього тестування, адже відповідь на загаданій мною сторінці була стовідсотковою стосовно моїх думок. Отака вона – сонцеволоса Ірен Роздобудько. І в цій любові до письменницької справи та героїв своїх романів – секрет її незаперечного успіху в усьому, за що береться.

А наступним кроком у реалізації цього цікавого і захопливого твору є його екранізація. Уже відбулась і наступна презентація – фільму, що буде знятий незабаром... Та детальніше про це – згодом.

Про сам роман, якщо коротко, можна розповісти ось що. В ньому йдеться про трьох подруг. Чому згадала про віртуальну четверту? Бо щось у характері та помислах авторки є й від неї самої та перипетій її долі. Читається роман легко, бо все, що у ньому написано, є близьким кожній жінці і стосується жінок, які живуть у нашому часі. Всі три героїні – представниці різних національностей, яких доля звела неспроста: кожна з них змолоду формувалась як сильна особистість.

У пошуках конкретного і твердого вибору кожна йшла своїм шляхом, але зійшлися і зустрілися вони тоді, коли зробили спільний вибір – бути корисною тут і тепер, тобто, як у тій приказці: «Де народився, там і згодився». Вони – представниці різних професій, у кожної – своя національна ментальність. Але вони схожі в тому, що хочуть допомогти своїм співвітчизникам у тяжкі часи та жертвують своїми амбіціями й інтересами заради цього. Такий собі жіночий трибунал – як вирок для інших і дороговказ для тих, хто має сумнів і вагання стосовно самореалізації та її результатів у разі вибору саме такого шляху і методів. Героїні кидають власний виклик на запит загалу й отримують на нього відповідь самого ж суспільства. Звичайно, позитивну.

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Найвизначніші мислителі Кримського ханства

Леся САМІЙЛЕНКО

Мабуть, для більшості людей, навіть тих, хто просто цікавиться історією кримськотатарського народу, ця книга стане безцінним відкриттям.

Адже «Філософська думка Кримського ханства» – це перше комплексне наукове дослідження релігійно-філософської спадщини Кримського ханства XV–XVIII століття.

Автор цієї книги – історик і дослідник Михайло Якубович – детально відтворивши процеси розвитку показових інтелектуальних традицій еліти кримськотатарської нації, повертає постаті цих людей обличчям до історичної правди. І перед читачем відкривається ціла галерея освічених і надзвичайно цікавих особистостей, які своєю працею та діяльністю створювали фундаментальні основи культури і релігійної платформи кримськотатарського народу.

Раніше його історія подавалась лише у контексті національно-визвольної боротьби українського народу з акцентами лише стосовно набігів чи перемог татар... Іншого про них ніхто не повинен був знати, адже за радянських часів у графі «Національність» не позначалося «кримський татарин». Це було «діагнозом» і вироком людині на всіх

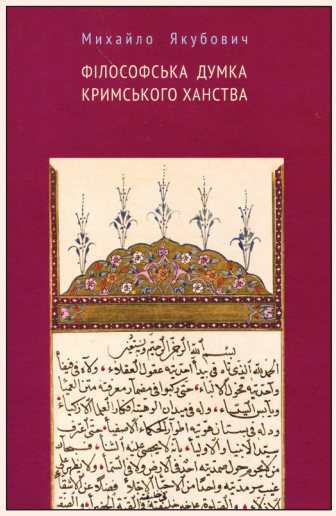

просторах СРСР. Про культурну спадщину кримськотатарського народу не йшлося, бо радянська система не визнавала ані його впливу, ані участі у формуванні не те що філософської думки, але й думок як таких.

Тож представлене видання є першою спробою заявити про те, чого «не існувало» мовою документів та фактичних доказів протилежного. За словами автора передмови, Михайло Якубович відтворює не лише сам традиційний пласт етносу, але й заглиблює уяву читача в систему правознавства та апологетики, дискурсивного богослов'я та містицизму (суфізму) – у глобальному контексті мусульманської філософії постклясичного періоду.

Крім того, авторові вдалося реконструювати біографії найвидатніших мислителів Кримського ханства. У додатках вміщено фрагменти їхніх праць, перекладені безпосередньо з рукописних та друкованих першоджерел, і значну їх частину введено в науковий обіг – уперше у світовій практиці. Тобто це видання є революційним не лише з точки зору зміни уявлення загалу про історію кримськотатарського народу, але й про вплив її на розвиток мусульманської філософії загалом.

Кожен факт підкріплено унікальними документами, які розкривають «утаємничену» правду і проливають світло на здобутки, які вносилися й у високі сфери розвитку науки і культури південно-східних етносів. Ім'я за іменем... І в уяві читача постає пантеон, галерея великих постатей, що були носіями правди та глибоких істин, примножуючи здобутки носіїв філософських знань інших народів.

Детально доведено й описано процес зародження філософської думки в золотоординському Криму. Філософському суфізму Ібрагіма Аль-Карімі, представника хальватійського братства, відведена першочергова увага, адже думки і праці цього вченого є основоположними у процесі формування філософських знань кримськотатарської нації. Послідовність позиціонування інформації про вчених-філософів вражає професійністю і продуманістю роботи автора. З одного боку – складно, з іншого – дуже цікаво, адже більша частина інформації є не лише новизною, але й повною несподіванкою навіть для істориків, які частково з різних джерел отримували ці знання, але ж упорядкувати їх – це вже інша справа.

Тож науково-популярна праця Михайла Якубовича «Філософська думка Кримського ханства» є своєрідним довідником та посібником і для подальших пошуків та систематизації наукових даних, що проливають світло на темний бік кримськотатарських проблем. Вона ж дає підстави пересічним представникам цієї нації бути тими, кому є чим пишатися не лише своїми талантами, але й здобутками людей, імена яких є знаковими в інших сферах. Власне, знаючи цих «пересічних», можу твердити, що більшість із них хоч щось, а таки знала, та змушена була тримати ці знання при собі, щоб не викликати агресії з боку тих, хто заборонив знати і навіть говорити про це. Зрозуміло.

До цього варто лише додати, що книга видана українською мовою у Видавничому домі «КОМОРА». А все, що надруковане тут, заслуговує щонайменше на увагу, адже видання є не лише відкриттям, але й викриттям неправди.

Вдовині сльози – не на показ...

Автор роману «Безбатченки» Григорій Войток – професійний журналіст.

Десятки років поспіль працював у різних українських виданнях, був успішним керівником і водночас – дуже творчою людиною. В усьому, за що брався цей чоловік, значився його яскравий почерк і головне – людяність. Мабуть, ця риса характеру і спонукала автора на роздуми про споконвічну тему безбатченків. Адже це явище таке ж складне, як і саме життя жінки, яка або втратила, або й не мала офіційно зареєстрованого чоловіка, записаного батьком сина.

А люди є добрі і лихі. І лихі завжди кпинили, обзиваючи таких дітей байстрюками і навіть переслідуючи за це. Хоч вони й часто були і кращими, і розумнішими, і багатшими духовно за оточення. Бо ж відчували свою уособленість у суспільстві, яке балансувало серед сталих моральних норм, яке не любило байстрюків невідомо за що, але цуралося дуже щиро.

Але в романі Григорія Войтка йдеться про всі ці речі дуже опосередковано, його герої – це жертви злодіянь війни, яка забирає батьків і годувальників та перекладає їхні обов'язки на жінок і дітей. Мова йде про період Другої світової війни, яка осиротила і пустила на манівці долі дітей-сиріт.

Але які ж ці проблеми близькі й до нашої сучасної ситуації з війною, що несе загрозу не лише глобальну, але й локальну, проявляючи трагедію окремої людини. Знову безбатченками лишаються діти, знову жінки кладуть на свої плечі все, що або ділилося навпіл із чоловіками, або й було суто чоловічою справою.

Після Другої світової в українських селах залишилось багато одиноких матерів, солдатських вдів, покриток, дружин репресованих. Як їм жилося і як вдавалося поставити на ноги дітей, котрим на кожному кроці наступали на мозолі ще й постсталінські чиновники...

Цей роман пронизаний почуттям емпатії, тобто глибокого співпереживання автора. Можливо, саме тому і викликає відчуття причетності до сучасних подій.

Лариса САМІЙЛЕНКО

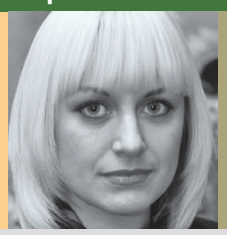

редактор
Єлизавета ТАРАСОВА

мистецтво

БОЖЕСТВЕННЕ КОЛОССЯ

У жовтокосої осені холодні вечори. Їх можна не помічати, від них можна втікати, а можна грітись від мистецтва. Це період, коли усі мистецькі заходи стають затишнішими і теплішими. Одного такого вечора, 20 жовтня, у галереї «Арт-14» було надзвичайно тепло. Адже там розгорілось мистецьке вогнище, на яке злетілись усі спраглі до живопису. . .

А гаряче було тому, що відбулася зустріч двох стилів, двох віддалених знайомих, двох митців – Яна Раухвергера та Самуїла Аккермана – на спільній виставці.

Ян Раухвергер родом із Туркменистану, однак першу художню освіту здобув у Києві. 50 років художник не був в Україні, нині він проживає в Ізраїлі. Левову частку експозиції, яку представив автор, займають пастелі. Центральний герой полотен – жінка.

Самуїл Аккерман – відомий паризький художник родом із Мукачева. Основою персональної виставки, яку митець продемонстрував киянам, є біблейський мотив. «У своїх картинах я використовую біблейську символіку із Книги Рут. Україна завжди була країною віри. Колосся – це міжнаціональний символ», – запевнив пан Самуїл. Виставки його

Самуїл Аккерман та Ян Раухвергер

робіт уже відбулися в Ізраїлі, Росії, Швейцарії, Голландії та Німеччині, а полотна зберігаються в музеях Єрусалима, Хайфи та Києва, а також у приватних зібраннях.

На виставці Самуїла Аккермана були представлені картини різного розміру, декотрі з них – без рамок. Частину експозиції складали книги і, звісно, – колоски пшениці. Вдалося поспілкуватись із креативним українським парижанином: про експозицію та становлення його в мистецтві. . .

– Самуїле, Ваші роботи дуже сонячні та яскраві. Що символізують для Вас ці кольори, які часто використовуєте?

– Колір – це маніфест вибору. Червоний і жовтий – то не барви політичного якогось маніфесту. Червоний може бути драматичним, може бути святковим. Це залежить від співставлення форми, яку прикрашають ці кольори.

– Яка ідея Вашої спільної виставки з Яном Раухвергером?

– Ідея виставки – пароль, пароль пшениці у Біблії та літературі, в образотворчому мистецтві. Він об'єднує декілька країн.

– Кого можете назвати з українських художників, які вплинули на формування Вашого світогляду у мистецтві?

– Моя улюблена художниця – Катерина Білокур. Вона на мене вплинула в дитинстві, ще коли я навчався.

– Який Ваш девіз у мистецтві?

– Я не люблю рамок, люблю, щоб твір був вільним.

Єлизавета ТАРАСОВА

«Творчість – найсильніша зброя!»

Лариса ГРОМАДСЬКА

Заслужений майстер народної творчості України, лауреат премій імені Павла Чубинського, Катерини Білокур, Петра Верни – художник Іван Приходько вже понад три десятиліття плідно працює як майстер народного живопису, декоративного розпису і скульптури.

Іван Приходько у своїй хаті

Раніше ще й займався чеканкою, виготовляв посуд із дерева. Художні роботи народного умільця демонструвалися у Музеї просто неба села Пирогове, в Музеї Івана Гончара, у Посольстві США. Його картини прикрашають зали відомих музеїв та приватні колекції України і світу.

Про дивака-творця Івана Приходька створено документальний фільм «Вернісаж Івана Приходька» (1985) та сучасний майстер-клас із виготовлення пташки – іграшки-оберега. А за сприяння Спілки майстрів України 2013 року вийшла книга подарункових листівок із його дивовижними картинами.

ХАТА-МАЙСТЕРНЯ БАГАТА ДУХОВНО

Мені випала нагода побувати вдома у народного майстра Івана Приходька, який мешкає у селі Дударкові, що на Київщині. Спілкуючись із ним, я відчула, як далеко ми відходимо від природи, як сучасний світ нав'язує нам чужі цінності, непритаманні для українців.

У рідному селі його називають диваком, дударківським Григорієм Сковородою. Мешкає він у старій хаті 1903 року, до якої перебрався понад 20 літ тому (свій будинок залишив синові). Живе майстер дуже просто: велика кімната служить йому і світлицею, і майстернею, і кухнею. Пахне свіжою деревиною і смачним борщем. На стінах у хаті – власні картини, портрети рідних, обрамлені вишитими рушниками. На чільному місці – подяка від Музею Івана Гончара за співпрацю, вагомий внесок у розбудову культурного простору України та щиру любов до рідного краю. Адже найбільше багатство для художника – духовне наповнення душі. Є в кімнаті піч, плита, піл, лави. Долівка встелена дерев'яною стружкою, яку «не замінить ніякий штучний килим».

До морозів чоловік ходить босий і спить на сіні на горищі, як сам каже, «ближче до космосу». У його оселі господарюють декілька котів, яких він величає космічними тваринами, і дві собаки. Ще 76-річний чоловік тримає кіз і курей.

– Раніше у кожній хаті поряд із зображеннями Мамая і Шевченка висіла картина із сільського життя: млин, річечка, хата, лебеді, дівчина несе воду, дерева (обов'язково верба, тополя, береза), – розповідає художник про одну із картин, яку він придбав колись на базарі. – Українці жили за законами природи.

– Що для Вас головне у житті? – запитую майстра.

– Напевне, людина не може жити без творчості. Людина повинна творити! Я не тільки малюю, займаюся різьбленням, а й у музиці творю. У мене є бубон – теж символ сонця. Я змайстрував його ще в юнацькі роки і не розлучаюся з ним ніколи, – розповідає художник і дістає бубон зі стрічками і дзвіночками, розписаний візерунками, і починає награвати народну музику, підспівуючи і підтанцьовуючи. З бубоном у руках Івана Васильовича можна зустріти і в Пирогові, і в «Мамаєвій слободі», і в Музеї Івана Гончара, і на столичному майдані Незалежності. Він грає у складі троїстих музик.

– А ще треба жити по-правді, берегти рідну землю, як заповідали нам наші пращури, – додає.

– Чи є якийсь секрет молодості від Івана Приходька?

– Я зрозумів, що за своїм здоров'ям уже потрібно стежити. Нещодавно я почав цікавитися травами. Багато ходжу босим. На невеличкій грядці вирощую овочі, у саду – фрукти. Харчування просте: варю борщ, каші, картоплю «в мундирі»... Плита, яка опалюється дровами, – це велика сила і здоров'я! У мене ж газу немає. З обсмаженої каструлі їжа смачніша і корисніша. Від почищеного мийними засобами посуду здоров'я не буде. А на плиті, у печі згорають мікроби. Я їм вербовою ложкою, миска теж із верби.

Раніше у козака, який приходив на Січ, обов'язково мала бути ложка з верби. У вербі є корисні кислоти і речовини. Недаремно ж колиску немовляті раніше плели з верби, щоб дитина добре розвивалася, була здоровою. А люди сьогодні будують собі житло з бетону. Але найстрашніше – вони собі душі, розум бетонують. Тільки берегти треба болота, поля, ліси... Людина перестала бачити красу!.. Ще в селі люди здоровіші, а в містах... живуть, немов у смердючій трубі.

Іван Васильович розповів, що руки миє білою глиною, а спить до холодів на горищі на сіні. Ще радить застеляти підлогу дубовим листям, яке дає силу й енергію, робить людину дужою. Шукає секрети життя людини у народній мудрості. Він переконаний, що добро, жарти, радість врятують світ.

«МИСТЕЦТВО ПОВИННЕ ПРИНОСИТИ РАДІСТЬ!»

– З раннього дитинства я любив майструвати з дерева, щось творити, – розповідає Іван Васильович. – Я дуже люблю поле, простір, птахів, трави, квіти, коней. Працював раніше пастухом, їздив верхи на коні. Перед тобою – казка, живий рай! І ця краса природи, світу в моїй уяві творила небувалі образи, дивовижні сюжети. Я писав вірші, малював і вирізав скульптури з дерева, робив дитячі іграшки.

На його сонячних картинах-рушниках – коні грають на сопілках, козак розмовляє з дівчиною, родинне дерево-оберіг, сонячні знаки, відгомін Трипілля... Він витворює неповторні образи козаків-характерників, Мамаїв, дивовижних тварин і чарівних птахів. Марусю Чурай бачить як ангела, що летить над Україною. У його роботах – прадавня українська символіка і казковий світ природи, на полотнах оживає зв'язок людини із предками і Всесвітом.

«УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД – НЕПЕРЕМОЖНИЙ!»

А ще Іван Приходько – справжній націоналіст. Він щиро закоханий в Україну і рідну мову, добре знає історію свого народу, займається громадською діяльністю, бореться за справедливість. Йому болить духовне знищення рідного села. Активний учасник подій на Майдані, він із хвилюванням стежить за подіями на Донбасі. «Я вірю, що народне мистецтво, творчість – найсильніша зброя! Потрібно пробуджувати свідомість людей, особливо там, на Донбасі. Бо ми – гордий козацький народ, який ніколи нікому не корився, завжди виборював тільки правду, – неодмінно здобудемо перемогу! – переконує художник і впевнено додає, – нам відступати нікуди, це наша земля!»

Фото автора

мистецтво

СПРАГЛОМУ ДАМ ВОДИ ЖИВОЇ...

«Дев'ятий вал» накрив столицю. Саме таке потужне враження від відкриття художньої виставки родини митців Сльот-Попінових «Династія. Сто років у мистецтві», презентованої в Музеї сучасного мистецтва України.

Прийшли привітати художників – начальник відділу монументального та образотворчого мистецтва Міністерства культури України Євгенія Крутоголов, педагоги та студенти Національної академії образотворчого мистецтва й архітектури, друзі.

Зрозуміти вагомість мистецької події допомогли виступи народних художників України Андрія Чебикіна, Василя Гуріна, Віри Баринової-Кулеби, куратора арт-проектів, художника Дмитра Корсуна. Відомі живописці Петро Сльота (1911–1974) та його дружина Галина Зоря (1915–2002) створили потужне підґрунтя для розвитку творчої династії. А тепер твори їхніх доньок Оксани (1950–2011) та Ольги Сльоти коронують українське мистецтво самобутніми художніми досягненнями.

Є чим здивувати вибагливих шанувальників образотворчого мистецтва кожному з чотирьох поколінь цього рясного талановитого роду. Духовні нитки декількох генерацій митців переплітаються у виразних творах, але в цьому багатоголоссі відчуваються сольні партії кожного учасника широкомасштабного творчого проекту. Перед нами портрети, пейзажі, натюрморти, тематичні картини, жанрові мотиви, плакати, дизайнерські варіації, скульптурні твори, що відображають дивний калейдоскоп різних жанрів, тем і фантазій.

Ганна Царіковська. «Лялька-мотанка»

Національній спілці художників України є ким пишатися. Кожен із вісімнадцяти художників демонструє не просто художній дар від Бога, а й вплив родинного творчого середовища на їхні естетичні погляди та мистецькі прихильності. Щоденна праця, помножена на відверту любов до мистецтва, стала сенсом їхнього життя.

Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець,
заслужений працівник культури України

Фото авторки

Штрихи до портрета Андрія Чебикіна

Тарас ГОЛОВКО

Народному художнику України, лауреату Національної премії України імені Тараса Шевченка, професору і ректору Національної академії образотворчого мистецтва й архітектури Андрію Чебикіну виповнилося 70.

Андрій Чебикін зі студентами в офортній майстерні, 1996 р.

Тож, з нагоди ювілейної дати, у видавництві «Криниця» побачило світ науково-популярне видання Ольги Лагутенко «Феномен творчості Андрія Чебикіна. Мистецтвознавче дослідження».

У цьому ошатному альбомі представлено близько 300 ілюстрацій мистецьких творів майстра, а також ґрунтовна наукова розвідка, в якій хронологічно точно і послідовно викладені основні етапи творчості художника за останні п'ять десятиліть.

З біографії митця відомо, що 1970 року Андрій Чебикін захистив дипломну роботу на факультеті живопису Київського державного художнього інституту, присвячену твору Джона Ріда «Десять днів, що потрясли світ». Робота виявилася настільки вдалою, що була відзначена бронзовою медаллю на Виставці досягнень народного господарства колишнього СРСР і придбана Дирекцією виставок Міністерства культури України. По закінченні навчання в художньому інституті Андрія Чебикіна запросили на викладацьку роботу.

Інша цікава сторінка у життєписі митця стосується новаторства, виявленого ним на початку педагогічної кар'єри. У 1979 році Андрій Чебикін у співавторстві з Наумом Богомольним видав навчальний посібник «Техніка офорта», який нині є справжньою бібліографічною рідкістю і досі має практичну користь для студентів, котрі прагнуть освоїти цей різновид гравюри на металі.

«Видання цієї книги мало величезне значення для нашої графічної школи, вона суттєво вплинула на генерацію майстрів 1980–1990-их, – пише авторка у своєму дослідженні. Захоплення технікою офорта було "спровоковане" цим зручним і докладним посібником, ілюстраціями до якого стали власні роботи Андрія Чебикіна. І сьогодні студенти опановують таємниці творення офорта завдяки цій книжці».

Треба відзначити, що стаття-передмова до альбому «Феномен творчості Андрія Чебикіна. Мистецтвознавче дослідження» містить масу цікавих і маловідомих широкому загалу фактів із біографії митця. Читач, скажімо, дізнається про те, якими майстрами минулого захоплювався художник, а ще чим надихали або давали своєрідний імпульс у пошуку мистецького образу сучасні графіки. Такими творцями прекрасного для Андрія Чебикіна були Тарас Шевченко, Ван Гог, Альбрехт Дюрер, Володимир Фаворський, Сальвадор Далі, Володимир Конашевич, Георгій Якутович, Тетяна Яблонська і чимало інших видатних особистостей.

Якщо ж говорити про літературу, то в ній Андрій Чебикін більше віддавав перевагу поезії, аніж прозі.. В його творчому доробку виняткове місце займають ілюстрації, виконані на межі 70–90-их років минулого століття, – до збірок лірики Івана Франка, Павла Тичини, Бориса Олійника, Леоніда Вишеславського, Івана Драча, Ганни Чубач, Любові Сироти, Гізели Лахман. Невипадково ілюстрації Андрія Чебикіна до збірки Івана Франка «Зів'яле листя» здобули широке визнання у літературно-мистецькому середовищі. Художник за серію робіт «Кримські мотиви», «Жіночі образи», за ілюстрації до названої поетичної збірки був удостоєний Національної премії України імені Тараса Шевченка 2007 року.

«Я зробив декілька збірок прози, але до оповідань подавав по одній ілюстрації, – ділиться своїми спогадами на сторінках рецензованого видання Андрій Чебикін. – Коли ж поезію ілюструєш, набагато легше бути самостійним автором. Тобто я не ілюструю, у поетів, як правило, закладена ідея ширша, ніж цей віршик. Так і в кожного визначного письменника. В літературі є епічність, розповідь вимагає точності, орієнтирів за ситуацією, за всім. У поезії цього немає, тому мені приємніше бути співавтором.»

Альбом «Феномен творчості...» складається з п'яти основних розділів, які водночас вказують на п'ять часових періодів у житті та творчості митця.. Це 60-і, 70-і, 80-і, 90-і та 2000-і роки. Бодай пунктирно згадаємо, що найбільш вагоме було створено і зроблено у згадувані десятиліття.

У 1966 році вперше його роботи виставляються на республіканських а згодом на загальносоюзних виставках, що сприяло визнанню його як талановитого майстра графіки.

У 80-і через завантаженість викладацькою роботою у художньому інституті митець більше уваги приділяв не технологічно складним жанрам – офортам, графіці чи літографії, а звичайному рисунку олівцем, сангіною, вугіллям, крейдою, чорною тушшю. В результаті, у його творчому доробку з'явилися лаконічні натюрморти, численні зображення квітів, замальовки столичних вулиць, чорно-білі пейзажі, жіноча тілесна форма (серії «Під мирним небом», «Перехожі» й інші). У 1987 році Андрія Чебикіна було обрано головою Київської організації Національної спілки художників України, а в 1989-ому він очолив Київський державний художній інститут.

Початок 90-их ознаменувався присвоєнням почесного звання «Народний художник України». У 1996 році митець був удостоєний Міжнародної премії імені Івана Огієнка, а наступного року обраний президентом новоствореної Академії мистецтв України. Художник здійснив дві подорожі до зарубіжних країн – США і Китаю, а трохи раніше і до Японії. Після цього його творчий доробок поповнився новими роботами, в яких присутній дух інших цивілізацій, елементи незнайомої культури і традицій чужих етносів («Спогади про Японію», «Каньйон», «В американських каньйонах», «Мить», «Вечір» тощо).

2000-і роки, крім уже згадуваної збірки «Зів'яле листя» Івана Франка, позначилися появою ще цілої низки пейзажів, рисунків з натури, графічних ілюстрацій, натюрмортів. Завдяки цим роботам сьогодні можна отримати справжнє естетичне задоволення від споглядання живописних ландшафтів Криму, Карпат, Вінниччини, Київщини, краєвидів Італії, Румунії й Угорщини, графічних портретів Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Георгія Якутовича, Олександра Федорука, автопортретів, зображень натури у стилі ню...

«Його рисунок природний, як накочення хвилі на пісок, – тонко підмітив колега по мистецькому цеху Тіберій Сільваші, оцінюючи роботи Андрія Чебикіна. – Хвиля – дотик олівця, пальців, долоні. Відкочення – стирання ліній на піску – повернення до білого аркуша».

Відверто скажемо, Андрію Чебикіну у цьому житті пощастило, як не щастить більшості колегам-художникам, котрі прагнуть широкого громадського визнання. Складові його успіху – наполеглива праця, цілеспрямованість і віра у власний творчий потенціал. Митцю органічно вдалося поєднати творчість з освітньою працею на посаді ректора Національної академії образотворчого мистецтва й архітектури, безпосередньо підготувати і випустити понад триста студентів на факультеті графіки. І в цьому вбачаємо ще один вагомий внесок Андрія Чебикіна у розвиток вітчизняного мистецтва.

музика

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

ДИСКОТЕРЦІЯ. 24–30 ЖОВТНЯ

KJJJJJJJJ / KJJJJJJJJ
Оцінка «КіЖ»:
★★★★★
Есенція: ніякого танго!

Дивлюся на світлину банди з Буенос-Айреса й бачу трьох молодиків відносно спортивної зовнішності.

Слухаю їхній дебютник і розумію: то ідеальний прог-рок-альбом, де жанр зафіксовано саме в такому вигляді, як мені подобається. *По-перше,* немає співу. *По-друге,* інструментальні імпровізації стримані й обмежені у хронометражі. *По-третє,* виконавський рівень вражає – барабани, гітара та бас технічно на висоті. *По-четверте* (ймовірно, найсуттєвіший аспект), аргентинці зуміли цілком уникнути помпезності, притаманної більшості схожих гуртів, зате відтворили неймовірну душевну тугу, таку собі осінню меланхолію, коли ніби й життя не зле, а все ж бажаєш чогось незрозумілого…

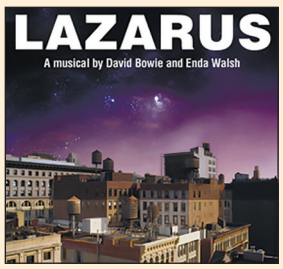

LAZARUS / ДЕВІД БОУЇ
Оцінка «КіЖ»:
★★★★1/2
Есенція: легіт.

Слухати цей мюзикл спонукають три фінальні (передсмертні) пісні Інопланетянина. Решта «контенту» у виконанні різних артистів теж непогана – відносно, як вчасний спомин про першоджерело. Те, яке зі стартових нот нагадує: «Look up here, I'm in Heaven».

REVOLUTION RADIO / GREEN DAY
Оцінка «КіЖ»:
★★
Есенція: імітація імітованого.

Не хочу рецензувати цей шлак – мушу! Мушу знову згадувати про епоху симулякрів. Про те, що більшість осіб, яких називають панками, – зовсім не панки. Про тріо «Зелений День», яке продовжує дурити публіку, камуфлюючи свою бездарність і свою несправжність під щось значиме.

Про його новий LP, де все погано, а два треки, гідні акцентування (№ 4, № 5), схожі на Oasis та The Beatles… Якщо стисло: «Beware the forthcoming hype – this is ersatz shit».

Система оцінювання і примітка: ★★★★★ – разюче, ★★★★1/2 – чудово, ★★★★ – сильно, ★★★1/2 – пристойно, ★★★ – непереконливо, ★★1/2 – посередньо, ★★ – слабко, ★1/2 – погано, ★ – жахливо; перед похилою рискою – назва релізу, за нею – виконавець.

Володимир БАНЯС

До Києва зі Львова через Угорщину

Олена ПРОКОПОВА

Із 2014 року портал Music-Review Ukraine (керівник – Олександр Пірієв) розпочав у столиці новий культурно-мистецький проект «Нова філармонія», орієнтований на класичну музику.

Організатори поставили перед собою мету професійно пропагувати музичну культуру в Україні та за її межами. У 2016 році для досягнення максимальної концертної активності творчі сили було об'єднано з командою UKR Artists. Результат діяльності такого тандему не змусив довго чекати.

Цьогорічний третій концертний сезон уже потішив своїх шанувальників програмами «Парад солістів», Latin Jazz Night – у виконанні Київського квартету саксофоністів та «Мадярський сувенір» – речиталь Йожефа Ерміня. А заплановано ще концерт львівського ансамблю солістів Leopolis із програмою з творів С. Рахманінова та концерт Київського струнного квартету.

Автори проекту піклуються про якомога ширшу географію таких мистецьких акцій. Так, львівський піаніст Йожеф Ермінь зіграв свою сольну програму у столичному Будинку актора, яку напередодні виконав у Ніжинській дитячій музичній школі. Маючи за плечима прекрасну виконавську школу, він гастролює по світу як соліст, камерний виконавець, акомпаніатор із величезним репертуаром. У мистецьких колах піаніст відомий, перш за все, як пропагандист та вмілий інтерпретатор музики XX століття.

У його репертуарі знаходимо сучасні твори, які вимагають неабиякої технічної вправності: Klavierstucke Карлгайнца Штокгаузена, «20 поглядів на немовля Ісуса» Олів'є Мессіана. Але вагому частку складають також роботи українських композиторів. Немало фортепіанних творів було написано і присвячено йому як першому виконавцю. Саме за активне пропагування української музики його було нагороджено премією імені Лева Ревуцького (1993) та премією імені Станіслава Людкевича (2003).

Йожеф Ермінь

Й. Ермінь – постійний учасник міжнародних фестивалів. А приїзд маестро до Києва – це велика мистецька подія.

Йожеф Ермінь має угорське коріння, тож сама назва програми «Мадярський сувенір» викликала інтерес. Але грав він різностильову та різножанрову програму, яка не обмежувалася роботами мадярських композиторів. Перші твори концерту окреслили музичну панораму останнього століття.

Соната № 1, ор. 22 Альберто Хінастера – аргентинського композитора – прозвучала яскраво та ефектно. Виконавець уміло дібрав темпи, в яких продемонстрував блискучу віртуозну техніку токатного типу та майстерне володіння звуком. У професійній інтерпретації слухачі відчули нестримні латиноамериканські ритми поряд із тремтливим piano ліричних тем. Іншим національним колоритом був пронизаний твір Богдани Фроляк Stück. Робота сучасної української композиторки відтворювала коломийкові ритми та дала змогу продемонструвати володіння тембровими властивостями інструменту.

Наступна частина концерту була представлена творами угорських композиторів. 7 п'єс, ор. 11 Золтана Кодая відтворювали фольклорні мотиви секейського народу, що втілювалися у квазіфлейтових награваннях. Центральний номер циклу «Епітафії» – виконавець присвятив пам'яті Віталія Кирейка, який нещодавно пішов із життя.

Цей твір маловідомий і його мало хто виконує, тож публіка сприйняла його особливо. Продовжила концертну програму Соната, ор. 80 Бели Бартока. Композитор уміло поєднав у творі фольклорний матеріал із сучасними техніками. Майстерно відтворені специфічні інтонаційні звороти, імітація народних награвань і танцювальна ритміка проникали крізь поліфонічну фактуру.

А суто романтичним був завершальний блок концерту. Сім фантазій, ор. 116 Йоганнеса Брамса та Фантастичні п'єси, ор. 12 Роберта Шумана продемонстрували ретельне прочитання авторського тексту, відшліфовану агогіку та м'яке туше, що дозволило втілити різноманітні характери, тонкі нюанси музичних образів.

Зачарована публіка довго не відпускала музиканта зі сцени. На знак подяки за бурхливі овації Йожеф Ермінь виконав «на біс» твір «Аве Марія» Ференца Ліста, й це стало музичною родзинкою вечора.

Так відбувся музичний діалог століть, стилів і національностей, який можна завершити словами Йожефа Ерміня: «Не поділяю музику на старовинну і сучасну. Для мене вона є хороша і погана».

«Непоєднуваність»?

Мистецькі експерименти – визначальна риса нашого часу. Інколи їх результат виявляється досить неочікуваним, однак цікавим і доволі вдалим.

Приміром, цьогоріч академічна музика була загнана у найглибші підвалини віддаленої будівлі Арт-заводу «Платформа» – у бункер. Певно, в цьому можна вгледіти символізм: мовляв, академічна музика стає андеграундом – у той час, як андеграунд – мейнстрімом.

Але мені здалося, що вибір майданчика також обумовлений більш ніж пристойною акустикою, з тензорною реверберацією (тобто з чітко спрямованим звуком) та відсутністю інших акустичних чи світлошумових подразників. Звісно, це сприяло більш ефективному засвоєнню меседжів від музикантів. А вони дали чимало приводів тішитися й задумуватися.

Одним із таких став концертний сет від гурту «Древо» та швейцарської скрипальки Гелени Вінкельманн – із програмною назвою «Сонце зайшло, земля ся стрясла».

Певну інтригу викликала постать мало відомої українському слухачеві Гелени Вінкельманн. Та в будь-якому разі, вже сам факт її співтворчості з «Древом» міг свідчити про неординарність, різнобічність репертуару та високий рівень майстерності виконавиці. У підсумку, результат навіть перевершив очікування!

Сам виступ фактично виявився респонсорною імпровізацією, де за сольними пасажами скрипальки йде відповідь хору у вигляді козацьких пісень. Обидва начала досить плавно зливалися, створюючи цілісне оповідання, в якому постають символи вічних людських емоцій.

Сенс концерту «Сонце зайшло, земля ся стрясла» також полягав у апелюванні до первинних музично-інтонаційних кодів. Завдяки їм споріднюються українські козацькі пісні, альпійські інструментальні фольк-композиції (пісні й танці) зі скрипковими сонатами Й. Баха. Паралелі в інтонаційному, ладовому та формотворчому аспектах виявили справжній ключ до єдності двох інтонаційно самобутніх сфер. І наочно продемонстрували спільність етнічного коріння, що сягає рівня індоєвропейського культурного середовища.

Павло ЛАГУНОВ

музика

ПРИНЦ ДАНСЬКИЙ В УКРАЇНІ

Драма для тромбону з оркестром «Гамлет» (Hamlet-Drama for Trombone and Orchestra) – це проект двох шведських музикантів російського походження: тромбоніста Еліаса Файнгерша та композитора Вікторії Борисової-Оллас. Музичну драму розігрують за участю Державного академічного естрадно-симфонічного оркестру України під керівництвом Миколи Лисенка.

Взявши за основу безсмертну шекспірівську трагедію, ця команда створила унікальне шоу на межі різних жанрів музики, театру та популярного сьогодні stand up comedy. З сюжету вибрали найголовніші моменти, а для того, щоб публіка краще орієнтувалась у дійстві, назва кожної частини записувалась через проекцію на задньому тлі сцени.

Еліас Файнгерш показав себе українській публіці як віртуоз-тромбоніст та артист високого рівня акторської майстерності. Особливо слід відзначити його володіння музичною електронікою. Зокрема, виконавцем була застосована loop station – технологія живого петличного семплування. На очах у глядачів Еліас створював остинатні фігури, які ставали фоном для наступних музичних та сценічних дій музиканта. Виконавець не лише грав, а й підспівував та декламував різними мовами – данською, німецькою, англійською, російською та українською, що викликало неабиякий інтерес у публіки.

Окрім драматичної патетики, Еліас Файнгерш має ще й хороше почуття гумору. Його Гамлет запізнюється, саркастично вітається за руку з глядачами, вривається в оркестрову палітру своїми різкими вигуками, кривляється, електронними засобами деформуючи свій голос. Це було справжнє змагання оркестру і соліста.

Еліас у Берлінській філармонії. Квітень 2016 р.

Деякі номери драми заслуговують особливої уваги. Наприклад, у «Повстанні Гамлета» соліст засобами петличного семплування поступово відтворив цілий духовий оркестр, що виконував енергійну музику з яскравим єврейським колоритом. У пошуках правди Гамлет також вдається до пантоміми, реквізитом якої став сам інструмент музиканта. Тромбон декілька разів розбирався на частини та збирався знов, і кожен раз ця дія отримувала різні інтерпретації та символіку. Приміром, наприкінці, ілюструючи, як «Фортінбрас перемагає Данію», виконавець рвучко зняв кулісу, розділивши інструмент навпіл та показавши крах країни.

У партії оркестру композитор Вікторія Борисова-Оллас майстерно жонглювала калейдоскопом музичних жанрів. Окрім вишуканої традиційної симфонічної мови, тут була і стилізація старовинної придворної музики, і «кіномузика жахів» першої половини XX століття, а також система лейтмотивів та лейттембрів.

Музична мова Гамлета будувалася на пентатоніці з різкими розірваними фразами. Офелія показана пасторальним гобоєм та іншими дерев'яними духовими. Мати Гамлета – це «мудра» віолончель. Усе це у поєднанні з продуманим освітленням створювало яскраве сучасне комерційне шоу. Піднесене та комічне переплітались – як у теорії монтажу атракціонів, коли глядач ледь переводить дух, проходячи через різні афективні стани.

Валентин ДОБРОВІНСЬКИЙ

«Криза комунікації» в бункері

Юлія ШКРОМИДА

У розпалі яскравих подій та запальних концертів українських гуртів – один відзначився неабиякою оригінальністю задуму.

Це проект струнного квартету «Гольфстрім» із наболілим для людини XXI століття заголовком «Криза комунікації».

Подія відбулася у дещо дивному місці арт-заводу «Платформа» – у бункері, бетонні підвалини якого, здається, давно не бачили такої кількості присутніх. Тьмяне, доволі незвичне для концертної практики місце забезпечило моторошну атмосферу, але й відчутну близькість між виконавцями, слухачами і тишею. Кожен із присутніх мав нагоду відчувати момент зупинки часу та певного залучення до прихованої від зовнішнього світу, утаємниченої рефлексії на тему «кризи комунікації». Все ж, означену проблему виконавці вирішували не вербально, а мовою музики.

Ведучий концерту – композитор, віолончеліст та художній керівник «Гольфстріму» Золтан Алмаші – відразу налаштував публіку на глибоко вдумливу емоційну тональність концерту, попросивши слухачів пережити п'ять секунд абсолютної темряви і тиші бункера. Отож надалі кожну композицію слухач сприймав як особисте одкровення, особистий посил від композитора і виконавця.

Першим таким смисловим меседжем стали «Етюди старого міста» у чотирьох частинах для віолончелі соло сучасної львівської композиторки Любави Сидоренко – у виконанні З. Алмаші. Атональна композиція, сповнена ляментозних інтонацій та різких акордових надламів, наче сутінковий, чорно-білий ескіз, – відтворила глибокі, бентежні хвилювання.

Натомість Allegro barbaro невідомого автора XX століття для скрипки і віолончелі у виконанні Маріани Скрипи та Золтана Алмаші – не залишило і сліду від похмурих тіней «Етюдів». Танцювальні, грайливі теми, прикрашені відголосками і перегуками флажолетів, сплітаються у барвисту мозаїку, яка нагадує колоритний гірський пейзаж, а в середньому розділі віолончель на хвильку імітує джазове соло.

«Справжньою музикою для бункера», за словами З. Алмаші, можна вважати Струнний квартет № 13 Д. Шостаковича у виконанні повного складу «Гольфстріму» (Ольги Фолішевої, Маріани Скрипи, Андрія Денчапця і Золтана Алмаші). Початкова тема альта спершу самотньо «повисає» у повітрі, наче запитання без відповіді. Але жалісливі голоси «сусідів» квартету тільки загострюють наявну «кризу комунікації» між інструментами та загальний гнітючий настрій твору. Не знайшовши підтримки, «голос» альта завершує безпорадним зойком.

Наступна композиція З. Алмаші «Жєб'є» для струнного квартету та саундтреку, на відміну від попередньої, контактує з голосами природи. Автор майстерно вловив і відтворив музику, яка непомітно витає навколо нас. У цьому випадку – це монотонна «музика» жаб'ячого клекотіння. Умиротворена, мозаїчна мелодія струнних нібито виринає із зеленого ставка і, відзвучавши разом із «хором» жаб, гармонійно розчиняється у ньому.

Приємною несподіванкою і не менш приємним завершенням «гольфстрімівського» вечора стала обробка З. Алмаші для струнного квартету колядки «Спи, Ісусе, спи» – українського композитора отця Йосипа Кишикевича, нагадавши зимовий затишок і світле таїнство Різдва у такому темному приміщенні.

Цікаво, що учасниця квартету М. Скрипа після інструментальної прелюдії продовжила свою партію співом. Ніжна мелодія сопрано, поєднуючись із сонористичними прийомами інструментів, подекуди набувала журливого, а то і моторошного відтінку.

На цьому несподіванки не завершилися: усі учасники один за одним покидають сцену, окрім солістки. Такий виконавський задум перегукується з «Прощальною симфонією» Йозефа Гайдна, але має тут дещо інший підтекст – усі небезпеки та острахи відступають і залишається лише ніжний материнський голос, який доспівує ласкаву колискову до кінця.

Перформанс із...

Цікаве та неоднозначне сприйняття викликав виступ провідних київських музикантів – спільна акція баянного RIZOL QUARTET, струнного ансамблю «Артехатта» та режисерки Зінаїди Ліхачової під назвою Fatum folia («Доля божевільна»).

Виконавці: Мирослава Которович, Володимир Зубицький, Зінаїда Ліхачова. Відповідно, можна було сподіватись на високий рівень як самого дійства, так і якості виконання окремих номерів.

Як і має бути у сучасному постмодерністському перформансі, в назві обіграно кілька пластів-сенсів. Так, з одного боку, це алюзія до самої етимології слів fatum та folia; з іншого – до старовинного барокового танцю фолія (La Foglia). Крім того, загальна назва події відобразила і назви творів, із яких складався перформанс. Йдеться про варіації на тему відомої фолії d-moll Арканджело Кореллі авторства Оскара Зігмунда; а також – твір для трьох (у нашому випадку – в редакції для чотирьох) баянів під назвою Fatum, що написаний сучасним українським композитором Володимиром Зубицьким. Нарешті, сенс криється і в символіці танцю фолія, що уособив дуже тендітну та надзвичайно емоційну жіночу природу, яка й була провідною тематикою відеоряду Зінаїди Ліхачової.

Можливо, хтось, побачивши в афіші слово «перформанс», чекав масштабного дійства на великому майданчику, зі спалахами, вибухами й іншими спецефектами в дусі перформансів-відкриттів. Та насправді це виявилось камерним дійством із трьох компонентів. Почали з варіацій на тему фолії. Потім – відеопроекція від Зінаїди Ліхачової під назвою «Не тільки....» А далі – виконання твору Fatum від RIZOL QUARTET. Тож вищезгаданих спалахів-вибухів та інших, так би мовити, WOW-ефектів, тут не дочекались.

Тут варто було налаштуватися на музичну атмосферу, як відразу отримуєш насолоду. Усі згадані алюзії, сенси та коди – це результат досить глибокого аналізу й осмислення абсолютно різних текстів, які були втілені у спільному виконавському акті двох колективів та відеокомпозиції режисури. Все відбулося дуже динамічно і концентровано, без зайвих переходів, «розкачок» та переобтяжених епілогів. Тому слухач отримав зразок високого класичного академічного концерту, реалізованого крізь структурні ідеї сучасного жанру.

Павло ЛАГУНОВ

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

краєзнавство

400 РОКІВ СЛАВНОМУ МІСТУ

2016 року місту Умань виповнилося 400 років. Здавалося б, не такий вже і давній вік порівняно з іншими містами. Сама дата заснування — 1616-ий — досить умовна, її сміливо можна було б відкинути на декілька століть. Місто має ще багато «білих плям». День народження традиційно відзначили на рубежі вересня й жовтня, коли «бурштин» уманської осені навіює старе козацьке «Було колись. . .»

Відомо, що сама назва міста пов'язана із дивовижною квіткою, яку справедливо величають у народі «золотою квіткою держави». Подібно до неприступної твердині прадавнього українського містечка-фортеці Дубно, назва Умань походить від найменування улюбленої і сакральної для українців рослини — умань, більш відомої як дев'ясил. Хотів було гетьман Калиновський, колишній володар цих земель — «Уманської пустоші», прищепити іншу назву місту — Калинград, але не прижилося. Цікаво, що у словнику-довіднику народних назв лікарських трав цю рослину називали по різному: велике зілля, новий хліб, старівник, омен, умен, Христове око, око Лади тощо.

Насправді «умань» — це назва справжнього і звичайного українського соняшника або, як його ще називали у народі, — «дикого соняха». Це саме його ми можемо побачити на давніх сакральних орнаментах і символах, у зображеннях на старовинних кахлях. Відомий нам на сьогодні соняшник не має до того ніякого стосунку, у нього зовсім інше — американське походження.

Добре відомо, що до початку XX століття, коли народжувалося немовля чоловічої статі, під голову малечі обов'язково клали шматочок коріння умані, щоби хлопець ріс сміливим, мужнім і сильним. Рослина вважалася великим оберегом роду, тому українські господині завжди намагалися посадити її біля вікна, навпроти хати. У тибетській медицині назва цієї квітки — «ману бадра», що відповідає прадавній індоєвропейській мантрі часів трипільської цивілізації. Умань є основою великої кількості складних еліксирів. За допомогою настоянки цієї рослини під час громадянської війни виліковували туберкульоз, тож врятували від смерті тисячі людей. Традиція такого лікування збереглася і до сьогодні, наприклад, у Великій Британії.

2016 рік — багатий на ювілеї — підштовхує і мотивує звернути увагу молоді на свою власну, величну і неповторну національну історію. Шануймо і бережімо її! Без знання свого минулого, традицій власного народу — неможливо побудувати майбутнє.

Вадим ПЕРЕГУДА,
провідний науковий співробітник
Вишгородського історико-культурного заповідника

Краєзнавчий рух на Бердянщині під час нацистської окупації

Відродженням краєзнавчого руху в окупованому Бердянську займалися здебільшого місцеві ОУНівці.

З ініціативи керівника районного осередку ОУН (р) П. Клименка, який у 1930-их роках був директором Бердянського музею, на початку липня 1942-ого було засноване «Науково-краєзнавче товариство» на чолі з педагогом В. Зборовцем.

Краєзнавче товариство створили при міському музеї, але воно мало статус окремої організації, котра на той час поділялася на наступні секції: етнографічно-побутову, геологічну, зоологічну, ботанічну, історичну, агрономічну. Про результати своєї діяльності члени товариства планували інформувати широку громадськість у формі доповідей, рефератів і лекцій – на зібраннях, які повинні були відбуватися 1–2 рази на місяць.

Для проведення досліджень спільнота мала на меті якнайширше залучати до роботи вчителів та учнів шкіл. Зокрема, створити молодіжні краєзнавчі гуртки. Долучитися до роботи краєзнавчого товариства могли всі охочі – різного віку та професій.

Також відзначимо, що до завдань організації входило: збирання усної історії, обрядових, історичних, бурлацьких пісень, оповідань, іншого фольклору.

Невдовзі після створення краєзнавчого товариства його член А. Костюченко у місцевій газеті «Світанок» опублікував нарис «По Бердянщині: з нотаток краєзнавця», який був своєрідною рекламою – як для новоствореної організації, так і для руху в цілому. У статті висвітлені питання флори й фауни, корисних копалин, палеонтології, археології, історії заселення краю, фольклору тощо. Підсумовуючи перераховане, автор писав: «зроблений мною перелік усього цікавого в житті нашої Бердянщини, звичайно, далеко не повний. Доповнити його та досконально вивчити й використати в інтересах науки і практичної роботи – це обов'язок і найближче завдання нашого краєзнавчого товариства».

2-ого серпня 1942 року відбулося засідання товариства,

Костянтин Приходько, член ОУН (р) в м. Бердянськ, активіст Науково-краєзнавчого товариства. Фотографія публікується вперше

на якому заслухано доповідь А. Костюченка про археологічні знахідки на Бердянщині. Доповідач зупинився, перш за все, на історії археологічних досліджень на території краю: «про розкопини могил та про знахідки кам'яної зброї часів неоліту в Нововасилівці і Орлівці, решток культур скифської, грецької і інш.» Крім того, було висвітлено історію побудови лінії укріплень.

На наступному засіданні товариства, яке відбулося 9-ого серпня, доповідав В. Зборовець, який висвітлив тему «Асимілятори та асимілянти в мові кубанських козаків».

Чергова публікація з інформацією про зібрання краєзнавчого товариства з'явилася у місцевій газеті майже за рік. 13 травня 1943-ого, за день до засідання, було проанонсовано тематику доповідей. Так, передбачалося, що директор музею Г. Манохін виступить із доповіддю «Краєзнавча робота в Німеччині», а П. Рогоза висвітлить тему «Лікарські рослини на Бердянщині». Останній виступ викликав жваве обговорення про необхідність та важливість вивчення лікарських рослин. Не в останню чергу наслідком цього стало утворення в структурі товариства нової секції – медичної, яка отримала завдання вивчати лікувальні фактори місцевості.

Також на одному із зібрань учителька Падалка розповіла про весільний обряд, записаний нею у селі Попівка Куйбишевського району (тепер – село Смирнове Більмацького району).

За наслідками своєї пошукової діяльності краєзнавче товариство планувало випустити власний науковий збірник із дослідження Бердянщини.

Окремо варто зупинитися на діяльності Бердянського музею періоду окупації. 5 липня 1942 року, після певної реорганізації, його було відкрито для відвідувачів. На той час працював лише відділ природи українського південного Приазов'я, який розміщувався у чотирьох залах і тематично був об'єднаний у наступні категорії: геологічний, ботанічний, еволюційний та зоологічний підвідділи.

Функціонував також історичний відділ, який був «вичищений» від експонатів, пов'язаних із соціалістичним будівництвом. Водночас найбільш цінні речі, як наприклад, археологічні колекції, були забрані радянською адміністрацією для евакуації. Через це одним із першочергових завдань музею на той час було збирання та систематизація історичного матеріалу для поповнення експозиції і повноцінного функціонування відділу історії Приазов'я.

На той час музей працював щоденно, окрім понеділка, з 10 до 17 години. Вхід та послуги екскурсовода були безкоштовними.

У травні наступного року тут готувався до відкриття відділ історії України, для якого були придбані українські вишиті рушники та виготовлено серію портретів українських історичних діячів.

Крім того, краєзнавчий музей, за ініціативою сектору освіти й культури міської управи і з дозволу німецького управління, організовував художню виставку, до участі в якій були запрошені усі місцеві митці. На виставці було намічено сформувати наступні секції: графіка, живопис, скульптура, художнє вишивання, різьба по дереву.

У серпні 1943 року директор закладу Г. Манохін опублікував невеличкий звіт про діяльність краєзнавчого музею з дня відновлення діяльності. Зокрема, було завершено роботи з розкопок скам'янілих решток південного слона біля села Обіточне. Неподалік від села Роза, в урочищі «Два колодязі», знайшли могильник, який за інвентарем був датований скіфським часом. На хуторі Глодове, неподалік від села Троїцького, на приватному подвір'ї було знайдено залізну кольчугу, датовану Г. Манохіним добою Середньовіччя.

Тоді ж директор музею звертався до жителів сіл Миколаївки та Троїцького із проханням зберігати випадково знайдені старовинні речі, особливо кремені, оскільки у цих краях було чимало артефактів епохи неоліту.

Таким чином, підбиваючи попередні підсумки, можемо стверджувати, що краєзнавчий рух під час нацистської окупації на території Бердянщини набув значного поширення. Не в останню чергу це пов'язано із розвитком краєзнавчого руху передвоєнного часу, тому що ініціаторами його відновлення якраз виступали активісти попередніх років. Загалом же, тема розвитку краєзнавства на території цілої Запорізької області під час німецької окупації потребує подальшого дослідження й опрацювання.

Юрій ЩУР,
кандидат історичних наук,
директор Запорізького науково-дослідного центру «Спадщина»

«БІЛІ ПЛЯМИ» ІСТОРІЇ ЗАПОРІЖЖЯ

15 жовтня в Запорізькій обласній універсальній науковій бібліотеці відбулась презентація книги історика Юрія Щура «Будь перший в боротьбі і перемогах»: український націоналістичний рух на Запоріжжі (1920–1950-ті рр.)».

Участь у презентації книги, окрім самого автора, взяв народний депутат України Ігор Артюшенко, за підтримки якого книгу було видано.

У цьому виданні Юрій Щур висвітлює раніше невідомі сторінки української історії. Факти, які багато десятиліть навмисно приховував злочинний комуністичний режим, відтепер стали доступними для громадськості.

Андрій РИБАЛЬЧЕНКО

інформуємо

ОГОЛОШЕННЯ
про проведення конкурсного добору керівника державного підприємства «Українська студія хронікально-документальних фільмів»
17.10.2016

Міністерство культури України, відповідно до Закону України «Про культуру», оголошує конкурс на посаду директора державного підприємства «Українська студія хронікально-документальних фільмів» (далі – Підприємство) (01033, Україна, м. Київ, вул. Щорса, 18).

1. Строк приймання документів на участь у конкурсі.
Документи на участь у конкурсі приймаються з 17.10 до 15.11 2016 року.

2. Початок формування конкурсної комісії.
Міністерство культури України (далі – Орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 18.10.2016 року.

3. Умови проведення конкурсу.
Обов'язковою умовою проведення конкурсного добору є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час проведення співбесіди з кандидатами, під час якої публічно презентуються запропоновані проекти програм розвитку Підприємства на один і п'ять років.

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

– визнані в установленому порядку недієздатними або їх дієздатність обмежена;

– мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;

– є близькими особами або членом сім'ї керівників Органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

– заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних – відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;

– автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;

– копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;

– два рекомендаційні листи довільної форми;

– мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи надсилаються на поштову та електронну адреси: вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601; контактний телефон: **(044) 235–73–36,** Дяченко Ірина Андріївна; електронна адреса: **i.diachenko@mincult.gov.ua.**

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити її професійні чи моральні якості.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несе кандидат.

Публічні презентації проектів програм розвитку Підприємства на один і п'ять років кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії. ▶

▶Проект програми плану розвитку закладу культури на один рік має містити:

– пропозиції щодо виконання Підприємством результативних показників фінансово-господарської діяльності та їх поліпшення порівняно з попереднім роком;

– детальний першочерговий план розвитку Підприємства;

– очікувані результати.

Проект плану розвитку закладу культури на п'ять років має містити:

– аналіз поточного стану діяльності Підприємства;

– перспективи розвитку Підприємства, заходи з виконання завдань та результати аналізу можливих ризиків, поліпшення техніко-економічних та фінансових показників закладу культури, підвищення його конкурентоспроможності;

– пропозиції щодо залучення інвестицій для розвитку Підприємства та щодо очікуваної динаміки поліпшення результативних показників фінансово-господарської діяльності Підприємства тощо;

– очікувані результати.

Також план розвитку Підприємства на п'ять років може містити:

– план реформування Підприємства;

– шляхи інтеграції Підприємства у світовий культурний процес;

– додатки.

4. Строки проведення конкурсу.
Конкурсний добір починається 17.10.2016 року та закінчується не пізніше 16.12.2016 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі.
Кваліфікаційні вимоги:

– вища освіта;

– стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;

– володіння державною мовою;

– досвід роботи на керівних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях усіх форм власності не менше трьох років;

– здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

Інформація, що стосується умов праці, відомості про матеріально-технічну базу Підприємства, фінансову звітність за попередній бюджетний період Підприємства – на офіційному сайті Мінкультури.

«Партитура буття»

Світлана СОКОЛОВА

Творчий вечір із такою назвою – до 80-річчя Віктора Женченка – представив країні її потужний потенціал особистостей.

Такі враження залишило по собі вшанування знаного співака, поета та громадського діяча.

Вечір благословив від імені Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета – настоятель Володимирського кафедрального патріаршого собору, митрофорний протоієрей Борис Табачек. Гостям повідомили про нагороди ювіляра, отримані з рук Святійшого Патріарха Філарета за добрі й благородні вчинки.

Надалі – крок за кроком – присутні відкривали яскраві риси особистості В. Женченка. Отож, закінчивши 1960 року Харківську державну консерваторію, як оперний та камерний співак – він виконував провідні басові партії на сцені Донецького театру опери та балету; крім того, працював провідним журналістом і перекладачем.

Нині наш герой – заслужений діяч мистецтв та артист України, член Національної спілки письменників, а також лауреат літературних премій імені Андрія Малишка та Павла Тичини. Метафорична поезія Віктора Женченка не раз милувала слух присутніх на відзначенні ювілею.

Пан Віктор – автор багатьох поетичних збірок: «Струна», «Батькова скрипка», «Сонячний бік вулиці», «У сяйві тополиних грацій», «Зневаж свій страх», «Кришталевий шепіт»...

Вітання від головного редактора журналу «Музика» Володимира Корнійчука

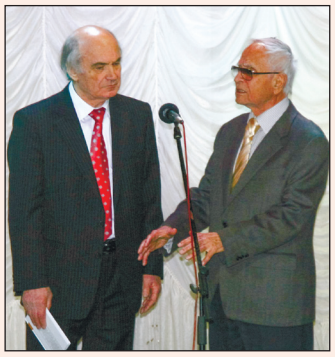
Віктор Женченко і Дмитро Павличко

Віктор Васильович любить понад усе народну пісню. Тож привітати з ювілеєм його прийшли співаки із Національного заслуженого академічного народного хору України імені Г. Верьовки. Прозвучали твори у виконанні чоловічого квінтету хору, який має назву «Верьовка».

Привітавши гостей, Віктор Женченко наголосив, що людина радіє, коли оточена порядними людьми. «Отоді хочеться і писати, і любити, і жити. Я низько кланяюся за те, що в моєму житті є такі красиві люди в роботі, у професійності своїй», – сказав він.

Легендарним для ювіляра є громадський діяч та поет, Герой України, лауреат Шевченківської премії Дмитро Павличко. На урочистостях Дмитро Васильович відзначив, що Віктор Женченко присутній в українській культурі помітно і довго. Так, чимало концертних програм відпрацював ювіляр разом із артистами різних жанрів.

Пристрасним виконанням поезій підкорив народний артист України, лауреат Шевченківської премії Анатолій Паламаренко, з яким, за словами В. Женченка, він півсотні років пройшов одними дорогами. У холодних автобусах їхали в село на концерт, отримуючи за це «по 9. 50». Майстер слова охарактеризував винуватця свята: «Я перегнав через себе його збірочку "Живу!" і визначив, який він громадянин, поет і філософ».

Вітали Віктора Женченка та вручали йому відзнаки голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський, директор видавництва «Український письменник» Микола Славинський, представники Українського фонду культури, земляки з Полтавщини, інші гості.

Генеральний директор Національної філармонії України Дмитро Остапенко відзначив, що на зоряному шляху очолюваної ним концертної організації яскраво сяє і зірка Віктора Женченка. Привітав ювіляра і Володимир Корнійчук, головний редактор журналу «Музика», що його випускає Національне газетно-журнальне видавництво. А музичні дарунки прозвучали також від жіночого тріо хору імені Г. Верьовки та Народного самодіяльного хору апарату Верховної Ради України.

Вітає Народний хор апарату Верховної Ради України

Фото Валерія ХРИСТЕНКА та авторки

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

післямова

МУЗИКА, НАРОДЖЕНА ПІД ЗЕМЛЕЮ

Бувало, в дитинстві я ставила собі риторичне питання: «Де народжується музика? Чи далеко у космосі? Чи в навколишньому середовищі? Чи всередині людини?» – і на тому потенціал мого абстрактного мислення закінчувався. Чомусь тоді не спадало на думку подивитися під ноги. І потім ще багато років така ідея не приходила, і сьогодні б не прийшла, якби...

Цьогоріч на фестивалі «ГогольFest» головною локацією академічної музики став справжній БУНКЕР. Тут, під землею, у прямому сенсі створювали мистецтво київські композитори Олексій Шмурак та Олег Шпудейко, відомі як дует «Блук». Музиканти представили проект «Бункер: імпровізація», в якому проекспериментували з акустичними властивостями приміщення і з різними формами взаємодії інструментів.

В арсеналі Олексія були два клавішні синтезатори, мелодика і його голос. Олег, який відповідав за електроакустичну частину концерту, обрав для імпровізування секвенцер, аналоговий синтезатор і педалі ефекту.

Такі інструменти найбільше підходили для складних акустичних умов бункеру з високим рівнем реверберації і шуму, одним словом, «нічого тендітного, тонкого, складно контрольованого» (О. Шмурак).

Концерт вийшов у форматі інтерактивної гри. Композитори розташувались у різних кінцях бункера, а простір між ними заповнили слухачі. У таких умовах акустика стала не тільки повноцінним третім учасником перформансу, але і причиною ускладнення комунікації між композиторами. Третій виявився хоч і не зайвим, але дуже капризним.

З'ясувалося, що народжувати музику під землею не так просто. Для вдалого втілення концепту імпровізації композиторам не вистачило репетицій у самому бункері, причому з максимальним урахуванням проблем затримки звуку і рівня додаткового шуму.

Але це був, на мій погляд, досить вдалий досвід, тому, можливо, у творчості дуету «Блук» це не останній імпровізаційний проект, а, може, й не останній бункер.

P. S. Не влізаючи у довгу дискусію, чи доцільно ховати в бункері академічну музику, зауважу тільки своє маленьке відкриття: у приміщенні немає зв'язку, тому сама собою відпала проблема невимкнених телефонів.

Враховуючи не завжди відповідальне ставлення слухачів до цієї «дрібниці», – це безумовний плюс на користь нової локації.

Кіра МІТАСУРОВА

Тріумф українських митців

Однією зі знаменних подій у житті Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка стало присвоєння почесного звання двом знаним митцям – Павлові Гуньці і Василеві Пилип'юкові.

Ініційована Львівською музичною академією, церемонія мала відчутний резонанс: посвята відбулася на сцені великого залу навчального закладу у присутності вченої ради, професорсько-викладацького складу і численного студентства.

Із вітальним словом виступив ректор ЛНМА імені М. Лисенка, народний артист України, член-кореспондент НАМ України, кандидат мистецтвознавства, професор Ігор Пилатюк (ведучий цієї імпрези). Пан Ігор відзначив, що така висока нагорода засвідчує масштабність постаті митця, який перебуває у річищі пошуку, творчі здобутки якого позначені креативністю і новаторством. Програма урочистостей гармонійно поєднала церемонію вручення дипломів, дарування мантій – із виступами почесних DOCTORIS HONORIS CAUSA Павла Гуньки і Василя Пилип'юка.

Павло Гунька (бас-баритон) – співак світової слави, музикант із широким спектром художньо-естетичних досягнень. Син українця й англійки, народжений у Великій Британії, присвятив своє життя оперній сцені. Впродовж останніх 27 років співає під орудою найвидатніших диригентів сучасності, де з-поміж інших: Клаудіо Аббадо, Джеффрі Тейт, Пітер Шнайдер, Даніель Баренбойм, Кирило Петренко, Казуші Оно. Виступає на сценах найпрестижніших театрів світу – у Парижі, Відні, Римі, Флоренції, Мадриді, Берліні, Мюнхені, Лондоні, Торонто. Павло Гунька постав керівником проекту «Мистецтво української пісні».

Василь Пилип'юк – фотомитець, член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки фотохудожників України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка і численних державних нагород. Задуми і проекти нашого земляка крок за кроком реалізуються у виставках, журналах, книжках, презентаціях, виступах, на конференціях і симпозіумах. З-поміж 101 альбому фотомитця-літописця – чільне місце посіли видання, присвячені музичному мистецтву.

Співпраця з великими музикантами сучасності Миколою Колессою, Станіславом Людкевичем, Мирославом Скориком, Марією Крушельницькою, Артуром Микиткою, Ігорем Пилатюком, Віктором Камінським, Юрієм Ланюком та іншими – вилилася у створення серії художніх фотопортретів.

У своєму подячному слові Василь Пилип'юк наголосив, що його «...життя – це динамічне життя сучасності, де нуртують пристрасті і переживання. Я щасливий, що можу встигнути вхопити, відчути, пережити і залишити майбутнім поколінням миті величі й неповторності сьогодення, передати подих часу і простору, красу рідної України й українців – велич української нації». У перспективі фотомитця – праця над альбомом до 165-річчя від дня заснування Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка.

Особливої урочистості львівській імпрезі додали: присутність численних гостей, де серед інших – народний артист України, композитор Олександр Злотник; привітальні виступи ректора Львівської національної академії мистецтв пана Володимира Одрехівського; ректора Української академії друкарства у Львові пана Богдана Дурняка; генерального директора, художнього керівника Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької пана Тадея Едера.

Велична атмосфера свята наскрізь пронизувала дійство у ЛНМА імені М. Лисенка, вирізняючись глибокою повагою до історичної пам'яті, до сучасного митця, творчість якого позначена вмінням тонко реагувати на дух часу і глибинні переміни у суспільстві, пошуком нових естетичних моделей мистецьких проектів із поглядом у майбутнє...

Ніна ДИКА,
кандидат мистецтвознавства,
доцент ЛНМА імені М. Лисенка
Фото Володимира ПИЛИП'ЮКА

Газета «Культура і життя»
№ 45 (4720), 28 жовтня 2016 р.
Виходить із 7 жовтня 1923 року
Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники
Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор
Євген БУКЕТ

Адреса редакції
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–62
cultandlife@gmail.com

Видавець
Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор
Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада
Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЄРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНИЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498–23–65

Дизайн та верстка
Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51

Розповсюдження і реклама
Тел.: +38 (044) 498–23–64;
+38 (097) 111–17–56

Редакція не публікує колективні листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

Передплатна ціна на 2017 р.:
1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 117,92 грн; рік – 234,64 грн.
У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонемента.
Передплатний індекс
60969

Медіа-портал «Культура»: http://cultua.media

Наклад 5 000

Ціна договірна

4 820157 940013 45